

ΤΕΧΝΗΚΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΔΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΜΙΧΑΗΛ Α. ΡΟΔΑΣ

ΕΝ ΕΤΟΣ ΔΡ. 10 — 6 ΜΗΝΕΣ ΔΡ. 6

ΑΙ ΕΓΓΡΑΦΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ

ΤΟ ΦΥΛΛΟΝ ΛΕΠΤΑ 20

Ἀθήναι 3. — Ὀδὸς Βερανζέρου — 3.

Ἀριθμὸς 10 — 30 Ἰουλίου 1916

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Ζήτημα τιμῆς, Παύλου Νιρβάνα.
Καλλιτεχνικὴ ἐκθεσις Κηφισιάς, Μιχ. Τόμπρου.
Ἡ πολιτικὴ εἰς τὸ θέατρον, Γρ. Ξενοπούλου.
Τὸ πρόβλημα τῶν ἐπιθεωρήσεων, Πότου Πολίτη.
Ὁ Γαλαξῆς, Μ. Μαζακάση.
Τὸ πρῶτον θέατρον Ἀθηνῶν, Δ. Λυναδινού.
Ἡ συναυλία μου, Γ. Εὐσταδίου — Ἀποκοῦδη.
Κατερίνα Ἰβανόβνα, συνέχεια, Λεωνίδα Ἀνδρέϊεφ.
Δήλωσις.
Διάφοροι εἰδήσεις.
Ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Κουρελιού».
Ἀθηναϊκὰ θέατρα.
Κινηματογραφικὴ Κίνησις.
Ὁ νέος Καθηγητὴς τοῦ Ὁδείου.
Τὸ Ἑλληνικὸν Μελόδραμα καὶ ἡ ἐκθεσις Κηφισιάς.

ΕΙΚΟΝΕΣ

- Ἐδμόνδος Φύρστ.
Μιχαὴλ Τόμπρος.
Ρώμος Φιλύρας.

Ὁ ἀριστοτέχνης τῆς τραγωδίας καὶ τοῦ κοινωνικοῦ δράματος κ. ΕΔΜΟΝΔΟΣ ΦΥΡΣΤ.

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ
ΖΗΤΗΜΑ ΤΙΜΗΣ

Τὸ ζήτημα τοῦ δραματικοῦ θεάτρου, πού με ἀπησχόλησε, κατ' ἐπανάληψιν, εἰς τὴν στήλην αὐτήν, δὲν εἶναι μόνον ζήτημα κοινωνικῆς ἀνάγκης—ὅπως ἀπέδειξε τὸ περίφημον «Κουρέλι», μέσα εἰς ἓνα κατακλυσμὸν Ἐπιθεωρήσεων—καὶ κοινωνικῆς τάξεως. Εἶναι κυρίως ζήτημα τιμῆς διὰ τὴν πρωτεύουσαν ἐνὸς κράτους, διεκδικουμένη, μαζί με τοὺς προγονικούς του τίτλους, τὴν πνευματικὴν ἡγεμονίαν τῶν Βαλκανίων.

Διότι, ὅπως ἔλεγα καὶ τὴν περασμένην ἑβδομάδα, ἡ Ἑλλάς μετὰ ἐλεύθερον βίον ἐνὸς αἰῶνος κατήνησε νὰ μὴν ἔχη, ὅχι πλέον ἐθνικὸν θεάτρον, ἀλλ' οὔτε θεάτρον ἁπλῶς. Τὸ ἐπι, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, παίζειται εἰς αὐτὴν ἡ ἐκείνην τὴν σκηνὴν ἓνα δράμα, τὸ ἐπι ὑπάρχει ἓνα παλαιὸν καὶ νεώτερον δραματολόγιον ἐντοπιῶν καὶ ξένων ἔργων, τὸ ἐπι ὑπάρχον δραματικοὶ συγγραφεῖς καὶ δραματικοὶ ἤθοισοι ἐν ἐφεδρεία, δὲν σημαίνει ἐπι ὑπάρχει καὶ Ἑλληνικὸν θεάτρον. Διότι θεάτρον δὲν σημαίνει μόνον: σκηνή, ἔργον, ἡθοισμός. Θεάτρον εἶναι ὁργανισμὸς ἀυτοτελεῆς καὶ αὐτόνομος, μετὰ τὰ ὄργανά του, μετὰ τὰς λειτουργίας του, μετὰ τὴν ζωὴν του, μετὰ τὴν ὑπόστασίν του. Καὶ θεάτρον, ὑπὸ τὴν ἔποψιν αὐτὴν καὶ τὴν κυριολέξιαν αὐτήν, δὲν ὑπάρχει πλέον εἰς τὴν Ἑλλάδα, οὔτε θὰ ἤμποροῦσε νὰ τὸ ἀνεύρη πουθενὰ ὁ ξένος ποῦ θὰ τὸ ἐζήτησεν.

Ἰπῆρξεν ἄλλοτε; Τὸ θλιβερῶς περιεργον, διὰ τὴν σημερινὴν κατάστασιν, εἶναι ἐπι ὑπῆρξε. Πρωτογενὲς ἴσως, ἀμορφον ἴσως, ὑποτυπώδες ἴσως, ἀλλ' ὑπῆρξεν ὡς αὐτοτελεῆς ζωντανὸς ὁργανισμὸς. Καὶ τὸ θεάτρον αὐτὸ εἶχε τὴν ἱστορίαν του, τὴν ἐξέλιξίν του, τὰ ἰδανικά του. Ὄταν θὰ ἐκδοθῆ μίαν ἢ μέραν ἡ ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου ἀπὸ τὸν κ. Λάσκαραν, θὰ ἰδομεν συγκινητικὰ πράγματα—συγκινητικώτερα ὑπὸ τὰς σημερινὰς περιστάσεις—διὰ τὴν τύχην μερικῶν πραγμάτων εἰς τὴν Ἑλλάδα. Διότι θὰ ἰδομεν, ἐπι τὸ ὄνειρον ἐνὸς Ἑλληνικοῦ θεάτρου ὑπῆρξε παλαιὸν ὄνειρον τῶν πατέρων μας, πρὶν ἀκόμη ἐλευθερωθῆ ἡ μικρὰ αὐτὴ Ἑλληνικὴ γωνία καὶ πολὺ πρὶν ἢ διπλασιασθῆ. Καὶ τὸ ὄνειρον τῶν ὑποδούλων καὶ τῶν ξενιτευμένων ἐξηκολούθησε νὰ εἶναι τὸ ὄνειρον τῶν ἐλευθέρων, ἓνα ὄνειρον καλλιεργηθὲν, μετὰ συγκινητικούς ἀγῶνας, ἀπὸ τῶν πρώτων θεατρικῶν ἀποπειρῶν εἰς τὰς παραδουναβίους ἡγεμονίας μέχρι τῆς ὄριμου πλέον προσηλιαίας, τὴν ὅποιαν ἐσημείωσαν εἰς τὰς ἡμέρας μας ὁ Κωνσταντῖνος Χρηστομάνος καὶ τὸ Βασιλικὸν θεάτρον. Καὶ τὸ θλιβερῶς παράδοξον εἶναι αὐτό. Ὅτι τὸ τιμημένον αὐτὸ βιβλίον τῆς θεατρικῆς μας ἱστορίας, τὸ γεμᾶτον ἀπὸ περιπετειᾶς, ἀγῶνας, ἡρωισμῶν—διότι καὶ οἱ ἡρωισμοὶ δὲν ἔλειψαν—κλειεταὶ ἀποτόμως ἐξάφνα εἰς μίαν του σελίδα καὶ δὲν βλέπει κανεὶς πότε καὶ πῶς θ' ἀνοιχθῆ καὶ πάλιν.

Ὅταν πρωτοεμφανίσθη ἡ Ἐπιθεωρήσις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν σκηνὴν—καὶ κανεὶς λόγος δὲν ὑπῆρχε νὰ μὴν ἐμφανισθῆ καὶ νὰ μὴ ζήσει καὶ τὸ εὐθυμον αὐτὸ εἶδος—οἱ διεκδικήσαντες ὑπὲρ αὐτοῦ τίτλους, τοὺς ὁποίους δὲν ὠνευρήθη ποτέ, ἐπροσπάθησαν νὰ πείσουν τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀφελὲς Κοινόν, ἐπι ἡ Ἐπιθεωρήσις δὲν ἦτο ἄλλο τίποτε, παρὰ μίαν ἀναβίωσιν τῆς Ἀριστοφανεῖου κωμῆδίας εἰς τὴν ἰδίαν τῆς πατρὶδος, ἐπιμυημένη καὶ βελτιωμένη μάλιστα μετὰ τὰ νεὰ μουσικὰ ὄργανα. Καὶ ἐν τούτοις τὸ εἶδος αὐτὸ δὲν ἦτο τίποτε νεὸν εἰς τὸν κόσμον. Ἡ Ἐπιθεωρήσις ὑπῆρχεν εἰς τὴν Εὐρώπην πολὺ πρὶν ἢ ἐμφανισθῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ κανεὶς Εὐρωπαῖος δὲν ἐφαντάσθη νὰ κηρύξῃ τὴν ἀναβίωσιν τοῦ Ἀριστοφάνους μέσα εἰς τὰ θεάτρα τῶν ποιικιλίων τοῦ τόπου του. Ἐδῶ δυστυχῶς, ὡσάν τὸ Ἀριστοφάνειον ἔργον νὰ μὴν ἦτο ἔργον ποιήσεως καὶ ἔργον μεγαλοφυΐας, σύνθεσις ὑψηλῆς μορφῆς, ὁργανισμὸς καλλιτεχνικῆς ἀριστείας, ἀλλὰ διακωμῆδης ἀσυνάρτητος συγγραμμάτων προσωπῶν καὶ πραγμάτων, ἔδῶ τὸ παράδοξον δόγμα ἔλαβε καὶ τὰς τιμὰς τῆς συζητήσεως ἀκόμη. Εὐτυχῶς σήμερον, πού ἡ Ἐπιθεωρήσις μετὰ ἄλλα ἐξελίξεως κατέληξεν εἰς θέαμα ποιικιλίων, ἐγκλωπθὲν τοὺς μαύρους χορευτὰς καὶ τὰς μαδημένους ἀηδῶνας τῶν προαστιακῶν πάλκων, καὶ μέλλον νὰ ἐγκλωπθῆ ἀκόμη ἔλα τὰ δυνατὰ καὶ ἀδύνατα νῦν, ὄχι δὲν πιστεῦω νὰ ὑπάρχῃ κανεὶς, ἐξακολούθων νὰ πιστεῦῃ ἀκόμη εἰς τὴν ἀναβίωσιν τοῦ Ἀριστοφάνους. Ἄλλὰ τί σημαίνει; Τὸ γεγονός εἶναι ἐπι αἱ Ἀθηναῖοι τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου δὲν ἔχουν νὰ δείξουν ἄλλο θεάτρον σήμερον ἀπὸ τὰ θεάτρα τῶν Ποικιλίων. Ὅλοι οἱ ἀγῶνες, ἔλα αἱ προσπάθειαι, ἔλα τὰ ἰδανικά κατέληξαν εἰς ἓνα ἀπέραντον Βαριετὲ! Καὶ εἰς τὸ Βαριετὲ αὐτό, διὰ νὰ μὴ μᾶς λείπῃ τίποτε πλέον ἐξῶ ἀπ' αὐτό, ἐκλείσθησαν καὶ ἔλα τὰ ἰδανικά τῆς φυλῆς, ἔλα τὰ ἰμπεριαλιστικά μας ὄνειρα. ἔλα ἡ κίχνη τῶν ὁσίων καὶ τῶν ἑρῶν, οἱ Δικέφαλοι Ἄστροι καὶ οἱ Μαρμαρωμένοι Βασιλιάδες, διὰ νὰ δέχωνται τὰ θυμιάματα τῆς λατρείας μας, μεταξὺ ἐνὸς Ζεύους γυναικείων κνημῶν καὶ μιάς παρατάξεως τριχωμάτων τῆς μασχάλης.

Ἐὰν ὑπάρχῃ τώρα κανεὶς, ἔάν ὑπάρχῃ ἀκόμη κανεὶς, φρονῶν ἐπι τὸ θεατρικὸν μας ζήτημα δὲν εἶναι ζήτημα τιμῆς διὰ τὴν Ἑλλάδα, τὸν παρακαλῶ νὰ νὰ μοῦ χάριση τὴν ὑψηλόφρονα συγγνώμην του δι' ὅσα ἐξακολουθῶ καὶ ἐπιμένω νὰ φλυαρῶ ἀπὸ τὴν στήλην αὐτήν.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Ὅσοι θέλουν τὰ προηγούμενα φύλλα τὰ εὐρίσκουν εἰς τὰ κεντρικὰ βιβλιοπωλεῖα.

Ἡ συνέχεια τοῦ Ἀγγλικοῦ διηγήματος ἢ «Ἐνσάρκωσις τοῦ ρόλου» εἰς τὸ προσεχές.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗΝ
ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ

Ὁ σκοπὸς τῶν ἐκθέσεων, εἴτε ἐμπορικός εἴναι εἴτε καθαρῶς καλλιτεχνικός, προβάλλεται πάντοτε ὡς ἓνα ζήτημα ἀξιοπροκειάς καὶ ζήτημα σοβαρὸν διὰ τοὺς καλλιτέχνους.

Εἰς ἓνα Κράτος τὸ ὅποιον λειτουργεῖ εἰς ὅλα του τὰ ζητήματα μετὰ κάποιο ἐνδιαφέρον, ὡς Κράτος δὲ ἔχει μεριμνήσει καὶ ὑπὲρ τῶν τεχνῶν, καὶ μάλιστα τελευταίως ἐξαιρετικὴν τιμὴν προσέφερε πρὸς αὐτὰς διὰ τοῦ Μεταλλίου τῶν Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν, οἱ λειτουργοὶ τῶν τεχνῶν οἱ ἀντιπροσωπεύοντες αὐτὰς εἰς ὅλας τὰς ἐκθέσεις ὀφείλου νὰ μεριμνοῦν ὑπὲρ λειτουργίας τῶν ἀξιοπροκειῶν, ἠτις συνδεομένη μετὰ τοῦ διαπλαστικοῦ σκοποῦ τῆς Κοινωνίας καὶ τῶν νεωτέρων καλλιτεχνῶν ἀπ' ἐνός, καὶ τῆς ὁρθῆς ἀντιλήψεως τῶν διὰ τοὺς καλλιτέχνους ἐκαστοτε προβαλλομένων ζητημάτων ἀπ' ἐτέρου, ν' ἀνταποκρίνεται τοῦλάχιστον εἰς ἐκείνα τὰ ζητήματα πού ἴστανται ὡς στυλοβάται ἀξιοπροκειῶν ἐρεμνῆς, ἀπέναντι τῶν ὑπευθύνων πράξεών των. Ὑπεύθυνοι δὲ εἰς τὰς ἐκαστοτε παρουσιαζόμενας σχετικὰς περιπτώσεις εἶναι οἱ ἐπι καλλιτεχνικὰ ἀσχιολοῦμενοι ὑπάλληλοι καὶ οἱ Σύλλογοι οἱ ἀντιπροσωπεύοντες τὸν τρόπον τινὰ τὴν δημοτικότητα τῶν ὑποθέσεων τούτων. Ὅπως βλέπομεν λοιπὸν ἐκαστῆ μορφῆ τοῦ ζητήματος μετρᾶται, καὶ φυσικὰ εἶναι καὶ ὑπόλογος δι' ἐκαστὴν μὴ ἐπιτυχῆ εἰς τὸ βάθος ἐπιχειρησίν της ἀπέναντι ὅχι μόνον ἀτόμων ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς Πολιτείας, ἠτις ἐκτίσει τὰ θεμέλια καὶ ἐννοεῖ ὅχι νὰ τὰ συντηροῦν μόνον, ἀλλὰ νὰ τὰ φέρουν καὶ εἰς πέρας οἱ ἀναλαβόντες. Εἰ δ' ἄλλως τὸ Πολυτεχνεῖον δὲν ἔχει καμμίαν θέσιν· οἱ παρ' αὐτοῦ ἀποστελλόμενοι ὑπότροφοι εἰς Εὐρώπην ἐπίσης, οἱ εὐγενῶς ἀγωνιζόμενοι καλλιτέχναι καμμίαν ἀπολύτως, καὶ ἐπιπροσθέτως ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀδικίως καὶ τὸ ἔθνος δαπανᾷ χιλιάδας δραχμῶν κατ' ἔτος. Δὲν θέλω νὰ προχωρήσω εἰς ἀνάλυσιν τῶν σοβαρῶν αὐτῶν ζητημάτων περιορισμένος πρὸς τὸ παρὸν εἰς αὐτὰ, χάριν ἀβρότητας, προχωρῶν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς αἰτίας δι' ἣν ἐπιπροσέχονται ἐκθέσεις ἐν Κηφισίᾳ.

Τὸ Κράτος ἐν ἐπιστρατεύσει εὐρισκόμενον, Σεβαστὴ ἐπι τῆς ὁργανώσεως Ἐπιτροπῆ, ἐπι ἐννεὰ ὁλοκληρῶν μηνῶν, εἶχε περιορίσει τὰς χεῖρας τῶν ὑμειστέων αὐτοῦ βλαστῶν εἰς κινήσεις σχετικὰς μετὰ τὸ στρατιωτικὸν καθήκον, καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ ὑπόλοιποι ἐργάζοντο ἐν ἀσφαλείᾳ, καὶ ἀνέτως ὑπὲρ τῆς εὐημερίας των. Σήμερον πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐπιστρατεύσεως ἢ δι' ὁργανοθεσία παρὰ τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν ἐκθέσεις ἐν τῷ Ζαπτεῖῳ ἔφερον καθαρὰς εἰσπράξεις ἐκ πωληθέντων ἔργων 25 χιλιάδας δραχμῶν αὐτὸ συνέκρινε τοὺς καλλιτέχνους, μέχρι σημείου ἀπεριοκείρας τοιοῦτου, ὡστὰ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ἀπὸτε ἐκτελέσθη ἡ ἀποστράτευσις, ἐπιοκλήθησαν ἐκθεσὶν, δέκα ἡμέρας μετὰ τὴν ἀποστράτευσιν, χωρὶς νὰ σκεφθῶν ἐπι τὸ βάθος τοὺς ἐν ἐπιστρατεύσει συναδέλφους των!

Ἀποφεύγετε, κύριοι, τὸν εὐγενῆ ἀγῶνα, ἐιργάσθητε φιλοξενηθέντες ἐδῶ μερικοὶ ἐξ ὑμῶν, κινούμενοι ἐλευθέρως, διότι εἰς τὴν μερῖδα σας τὸ στρατιωτικὸν ἔνδυμα καὶ ὄπλον τῶν συναδέλφων σας σὰς ἔχουν ἐξασφαλίσει. Ἐφείλατε νὰ τοὺς συνδράμητε, οὐκ ἔμμεσως νὰ τοὺς ἀποθαρσύνετε. Γνωρίζω τὴν ἀπάτησιν ἐντούτοις ἐκ τῶν προτέρων εἰς ὅλας αὐτὰς μου τὰς σκέψεις: Ὅτι «ἐξέθεσαν οἱ περισσότεροί ἐκ τῶν ἐπιστρατέων εἰς Κηφισίᾳ». Εἶμαι εἰς θέσιν ὅμως νὰ σὰς ἀπαντήσω ὅτι πάντες ἀνεξαιρέτως δὲν ἀντιπροσωπεύονται, ὅπως αὐτοὶ ὡς ἄτομα θὰ ἠθέλει» τοὺς

εὐρε σύμπτωσις βίας ἀνωτέρας» καὶ αὐτῆ, Κύριοι μετὰ τὰ δυλάκια πλῆρη χρημάτων ἐκ τῆς διττῆς βοηθείας τὴν ὅποιαν σὰς παρέσχον, ἦτο ἡ οικονομική. Εἶναι εὐγενεῖς, ὅπως βλέπετε, δὲν ἐζήτησαν καμμίαν ἀπολύτως βοήθειαν παρ' οὐδενός, ἀνθρώποι οἵτινες ἐπι τέσσαρα ἔτη ἐφερον τὸ στρατιωτικὸν ἔνδυμα καὶ εἰς πολέμους εὐγενεῖς καὶ δοξασμένους λαβόντες μέρος διὰ τὴν ἀσφάλειάν σας. Ἡ νομίζετε εἰς δὲν εἶναι ἀξία παρατηρήσεως πάντα ταῦτα: Ἀπατάσθη, ἔάν ἔχετε τοιαύτας ἀντιλήψεις. Ἐντούτοις ἐν Γαλλίᾳ πᾶσα δυνατὴ βοήθεια παρεσχέθη πρὸς τοὺς ἐπιστρατέους καλλιτέχνους. Σεις οἱ ἐνδιαφερόμενοι καὶ οἱ ἐν πλῆρει τάξει εὐρισκόμενοι μετὰ πᾶσαν σχετικὴν πρὸς τὴν Πολιτείαν ὑποχρεῶσιν σὰς ἐδώσατε κτηνῆματα ἑμμέσως εἰς τοὺς συναδέλφους σας μετὰ ἕνα τρόπον καὶ μέσον ὑπέχον ὑστεροβουλίαν. Ὑποθεῖτω ὅτι, πολὺ ὀλίγον ἔάν ἦτο δυνατόν νὰ σκεφθῆτε, θὰ ἐδίδατε ἓνα χρονικὸν διάστημα, ἂν ὅχι τίποτε ἄλλο, διὰ νὰ ἀποκατασταθῶν, διὰ νὰ ἐργασθῶν καὶ αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἐπι τέλος μετὰ κάποιαν σχετικὴν ἠσυχίαν· ἢ νομίζετε ἐπι τὰ ἐν βίᾳ ἐκτελεσθέντα ἔργα αὐτῶν ἔχον ἀποτυχίαν, διότι τοὺς ἐδώσατε ὀλιγοήμερον προθεσίαν; Ὁχι. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα ἀκριβῶς ἀπὸ τοῦ σημείου αὐτοῦ ἀρχίζει, διότι κακῶς διαχειρισθέντες αὐτὸ καὶ ὑστεροβουλῶς ἐπέσατε εἰς παγίδα ἀπὸ ἀπόψεως τεχνικῆς παραβολῆς. Βεβαίως ἢ κινήσις τοῦ πραγματικοῦ τεχνίτου εἶναι ἡ οικονομικὴ ἀνεξαρτησία, δὲν τὸ ἀρνείται κανεὶς, ἀλλὰ πρὸς τί αὐτῆ ἡ βία; Δὲν ὑπῆρχε γιὰ σὰς τὴν βία, ὅση διὰ τοὺς ἐπιστρατέους. Ἡ οἱ παραθεριζόντες τῆς Κηφισίας ἐπρόκειτο νὰ πτωχεύσουν; Ἡ νομίζετε ἐπι οἱ δυνάμειοι ν' ἀγοράσουν ἔργα δὲν θὰ ἠγόραζον μετὰ δύο-τρεις μῆνας; Ἡ ἐν τέλει νομίζετε ὅτι ἀνεκαλύφατε θησαυρὸν τινά; Ὅλα αὐτὰ δυστυχῶς χαρακτηρίζουν ἀνθρώπους κακῶς διαχειρισμένους τὰ ζωτικώτερα ζητήματά των ἢ, ἔάν δὲν εἶναι ὁρθὴ ἢ ἀντιληψίς μου αὐτῆ διὰ σὰς, τότε ἢ βία σας προῆλθε λόγω δεικνύσας καὶ συνεπῶς ὑστεροβουλίου σκέψεως ἠτις εἶχεν ὡς ἀρ' ἔχον δύο τινά, τὴν ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως ὑπεροχὴν σας, διότι ἦτο ἀδύνατον κατὰ τὰς σκέψεις σας μετὰ δέκα ἡμερῶν ἀνεξαρτησίαν νὰ ἐπανελάβον εἰς τὰ ἰδία των οἱ ἐπίστρατοι καλλιτέχναι, καὶ τὴν κατὰπτωσίν των ἀπέναντι κοινωνίας ἠτις ἔχει στοιχεῖα ἀνωτέρας μορφώσεως. Αὐτὸ ὅμως εἶναι κατ' οὐσίαν καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων ἀκόμη πλάνη, καὶ ἔάν δὲν δέχσθητε καὶ αὐτὸ, δεχθῆτε ὅτι δὲν διαχειρισθῆτε ὁρθῶς τὸ ζήτημα τῆς ὁργανώσεως.

Εἰς τὴν μικρὰν ἐκθεσὶν τῆς Κηφισίας. — Ἐμφάνισις νέων καλλιτεχνῶν.

Ἡ ἐκθεσις τῆς Κηφισίας περιλαμβάνει ἔργα γλυπτικῆς, ζωγραφικῆς καὶ τινὰ ζωολογικῆς. Τὰ γλυπτικὰ διαιροῦνται εἰς συνήθη καὶ εἰς ἀτομικὰ κατευθύνσεις, τὰ δὲ ζωγραφικὰ εἰς κυρίως τοιαῦτα καὶ εἰς διακοσμητικά μᾶλλον. Ἐπίσης καὶ εἰς μίαν ὑποδιαίρειν τρόπον τινὰ διὰ τὴν ζωγραφικὴν, εἰς ἐπίδειξιν συνόλου καὶ εἰς μεμονωμένην. Εἰς μὲν τὰ κυρίως ζωγραφικὰ καὶ τὴν ἐπίδειξιν, συνόλου διάκρισιν ἀποτελοῦν οἱ Κοι Ν. Ν. Λύτρας, Σ. Παπαναγιώτου, Θ. Τριανταφυλλίδης, Σ. Μηλιάδης, Σ. Καντζίκης, Εὐάγγελος Ἰωαννίδης καὶ Δ. Στεφανόπουλος. Εἰς δὲ τὴν ἐξέτασιν ἐδικῶν ἔργων εὐφρόμως δύναται τις νὰ ὀμιλήσῃ διὰ τοὺς Κορυφαίους, Σ. Αριστέα, Σ. Βικάντον, Ἄγ. Θεοδοσόπουλον, Λ. Γεραλίην, Ἄλ. Χριστοφοῦν καὶ τὰς Ἀδας Μ. Χόδς καὶ Διαμαντοπούλου. Εἰς τὰ διακοσμητικὰ οἱ Κοι Π. Βυζάντιος, Ὁθ. Περβολογάκης καὶ Περ. Λύτρας. Καὶ τέλος εἰς τὴν γλυπτικὴν καὶ ζωολογικὴν οἱ Κοι Γρ. Ζευγώλης, Λ. Δούκας καὶ Θωμᾶς Θεωτόπουλος γλύπτται καὶ Ν. Θεωτόπουλος ζωλο

γλύπτης. Διά τους ύπολοιπους καλών είναι να σιωπήσω και τους συμβουλευώ να εργάζονται μετά μεγαλύτερας προσοχής. Ή βία ποτέ δεν έχει καλά αποτελέσματα.

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Τόν Κον Νικόλαον Λύτραν γνωρίζουν πάντες οι ασχολούμενοι με τα καλλιτεχνικά, άλλως τε και εγώ έδωσα πάντοτε διά των σημειώσεών μου εις την «Εστία» σαφή χαρακτηρισμόν του έργου του δυνατόν τεχνίτου' αξιος υιός πατρός, που'ν το όνομά του αποτελεί σφραγίδα στην εξέλιξιν των τεχνών εν Ελλάδι, ο κ. Λύτρας, κάτοχος άριστων σπουδών εκ Γερμανίας, ειργάσθη πάντοτε μόνον διά την τέχνην και εις την εκθεσιν ταύτην επίσης το βλέπει κανείς. Έμπροσθενιστής, θετικός, σχεδιαστής, με ποιότητα χρώματος, με επιφάνειαν μεγάλων επιπέδων και με σαφή κατευθυνσιν στον χειρισμόν εκάστης πινελιάς του, με πλήρη δε γνώσιν και πεποίθησιν του τί πρόκειται γ' αποδόσθι κάθε μία από αυτάς. Τα υπ' αριθ. 67—70 έργα του δεικνύουν πάντα τα άνωτέρω. Έκείνο που τον χαρακτηρίζει ειδικότερον είναι ή ταχεία αντίληψις της στιγμής. Πλήν των δύο έργων του εξαιρετικόν δεξιότητα φαίνεται ότι παρουσιάζει εις τον χειρισμόν του κρηγιονίου' τα δύο σκαμνίσματα του αρ. 69 είναι γεμάτα από αντίληψιν ρεαλισμού στην πρώτην εντύπωσιν των προβαλλομένων εικόνων' μόνον άρτίσται, όπως ο κ. Λύτρας, έχουν τόσην δύναμιν εις αυτά τα πράγματα που έχουν μεγάλην σημασίαν όταν συνοδεύονται και με έργα εξ ελατοχρώματος, όπως τα του καλού τεχνίτου. Επίσης και τα Αθηναϊκά κομμάτια καλά εις απόδοσιν, άλλ' άδικούνται τρομερά μόνον από το πλαίσιον των.

Ο κ. Στ. Παπαναγιώτου, σπουδασάς και αυτός εις Μόναχον, άποσταλείς ως υπότροφος του Πολυτεχνείου, συναποκομισε σπουδάς άρίστας. Μεχρι τινος εκ της συνολικής έπιδείξεως των έργων του εκ των εκθέσεων μās ειχε παρουσιασθή ως ένας πλανητιστ εκ των όλιγων που έχομεν να επιδείξωμεν. Από τινος όμως τα έσωτερικά θέματα τον ενδιαφέρουν περισσότερο ή άλλων τον συγκινούν. Δυστυχώς δεν μου εδόθη ή ευκαιρία να όμιλήσω γενικώτερα περί αυτού. Ήδη όμως θα ήτο κανείς άσυνείδητος εάν άπλώς και μόνον άνέφερε το όνομά του. Του κ. Παπαναγιώτου ή εργασία αποτελεί διάκρισιν άπόλυτον, μετ' άλλων ελαχίστων έργων της εκθέσεως ταύτης. Το Τάμα του είναι ένα καλοβαλμένο έργο, όσον δε εκ πρώτης όψεως και αν φαίνεται άπλοόν, εύρίσκω ότι απέδωσεν άπ' άκρου εις άκρον την ελληνικότητα της υποθέσεώς του της τεχνικής και αισθητικής. Μερικοί έχουν αντίρρησεις τινάς εις λεπτομερείας εκτελέσεως ως τάς έχουν. Ο κ. Λεων. Έμπειρικός είναι κάτοχος ενός λαμπρού έργου από το πέραςμα του Παπαναγιώτου. Επίσης και το κτένισμα καλό, αλλά ή έλλειψις επαρκούς σχεδίου και το μέγεθος παρουσιάζουν αυτό εντυπωτικώς ως μικρομεγάλον στην πρώτην εντύπωσιν. Όμοίως το στάλιασμα και οι ψαράδες μās θυμίζουν τα καλά κομμάτια του υπαίθρου του κ. Παπαναγιώτου.

Διά τον κ. Τριανταφυλλίδην, όστις ετυχε σπουδών εν Μονάχω και Παρισίσις, πρέπει να ξεχωρισώμεν το είδος της αντίληψεώς του. Δεν υπάρχει καμμία άμφιβολία ότι είναι καλλιτέχνης με βαθειά αίσθησι της αντίληψεως του καλού και της πάστας των χρωμάτων και της συνδετικής αυτών έναρμονίσεως. Ίσως είναι ο μόνος που μετά τον κ. Ιακωβίδην έναρμονίζει τόσον εύάριστα πάν ό,τι προβάλλεται ως εικόν, αποφεύγων το δυσκολότερον σημείον εις την περιπτώσιν ταύτην της γλύκας που παρουσιάζεται εις την προσπάθειαν αυτής της ένοποιήσεως. Εάν παρατηρήσετε τα υπ'

αριθ. 95, 96, 97, 98 έργα του, βλέπετε τον άκέραιον τεχνίτην, όστις εις το μαστροκό στρίψιμο της πινελιάς του έχει σκορπίσει μίαν λεπτήν ευγένειαν που διακρίνει τ' ως κατέχοντας τελείως και με ίσορροπίαν τās υπό της φύσεως προβαλλόμενας εντυπώσεις των στιγμών. Τέλος εις το έργον του λαμπρού ζωγράφου υπάρχει ξεχωρός μυστικισμός που χαρακτηρίζει και αυτόν τον ίδιον ως άτομον.

Ο Στυλ. Μηλιάδης, έντοπισθείς πλέον, μās παρουσιάζεται από πέρσι πολύ διαφορετικός' φαίνεται ότι ή αλλαγή του άτμοσφαιρικού περιβάλλοντος του ειχε φέρει μικράν τινα σύγχυσιν εις την εντύπωσιν των χρωμάτων στα περυσινά έργα του. Ήδη ο κ. Μηλιάδης με τον Μύλο στη Χιό, το «Πασσά—λιμάνι» και το «Έπος» κάθε άλλο παρά σύγχυσιν εντύψεως παρουσιάζει. Ανέζησεν εις το πινέλο του ο τεχνίτης του Παρισίου, επανήλθεν ή δροσιά, και πάν ό,τι χαρακτηρίζει την αντίληψιν του κ. Μηλιάδου εις τα θέματα που εκλέγει. Ο Μύλος ιδίως είναι ένα μαστροκό κομμάτι αξιον μεγάλης προσοχής. Αυτή είναι ή αλήθεια' δεν υπάρχει καμμία άμφιβολία.

Του κ. Στ. Καντζίκη ή αλλαγή κατευθύνσεως προς τās θαλασσογραφίας από ήμέρας σε ήμέραν αρχίζει να κατακτά έδαφος. Οι δυνατές θαλασσογραφίες του κ. Οθωνιαου και οι ήρεμικές του κ. Καντζίκη άσφαλώς τον κ. Μαριάσση θα τον αναγκάσουν να όμιλη περί της ικανότητός του με ελαφρότερον τόνον. Το 50 και 51 είναι πρόδοσι' επίσης και το 52 και 53 χαρακτηρίζουν την λεπτήν αίσθησίν του και πόσον γνωρίζει να χειρίζεται τον τρόπον της' αποδόσεως εις εκείνο που θέλει.

Τον κ. Εύάγγ. Ίωαννίδην ως παλαιότερον των άνωτέρω γνωρίζουν πάντες, δεν πρόκειται δε αι όλίγα λέξεις να χαρακτηρίσουν τον καλόν τεχνίτην. Ο ήρεμικός ζωγράφος έχει έντοτους μίαν εξαιρετικην επιτυχίαν εις την εξ ελατοχρώματος προσωπογραφίαν και εις το θέατρον του Βάχου.

Ο κ. Στεφανόπουλος άσφαλώς άδικείται με τα ώραία έργα του' πρέπει να μās παρουσιασθή συνολικώτερα, με μίαν εκθεσιν ιδιικήν του. Κατ' αυτόν τον τρόπον άδικείται ο ζωγράφος του Έλληνικού υπαίθρου. Τα υπ' αριθ. 92—94 τοπία του δεικνύουν την άνοτέρω αλήθειαν. Όσον διά το 93 ποιός είναι εκείνος που θα εχη αντίρρησιν; Έσταμάτησε το πράγμα όπου έπρεπε' έχει αισθητικην το μικρόν κομφοτέχημά του' συνιστά να το προσέξουν' είναι τόσο μέσα στην αλήθεια, και τί άπλοός τίτλος: «Στο χωράφι»! Πόσα έντοτοις μās υποβάλλει όπως είναι ζωγραφισμενον! Το λαμπρόν δε κόψιμόν του ερχεται και αυτό να προσθέση την χάριν του στο σύνολον. Αυτα περί των εις το σύνολον παρουσιαζόμενων ζωγράφων.

Ο Φοίξος Αριστέυς παρουσιάζεται έπειτα από μακράν άπουσίαν από τās εκθέσεις με σειράν μικρών έργων έναρμονισμένων με την καλλιτεχνικήν ψυχήν του. Δεν είναι ή πρώτη φορά που τα ώραία κομφοτεχνήματά του μās υποβάλλουν σκέψεις άνωτέρας διά την συνθετικότητα του καλού τεχνίτου. Τα υπ' αριθ. 3. Τζαμί και Πεύκα στη νύκτα δεικνύουν την λεπτήν αίσθησίν του και ευγένειαν. Επίσης ο κ. Ιακωβίδης είναι κάτοχος έργου του κ. Αριστέως από τα όλίγα που οι Έλληνες ζωγράφοι μās παρουσίασαν κομφοτεχνήματα.

Ο καθηγητής κ. Βικάντος, εάν εξετασθή ως τοιοϋτος, βεβαίως καλόν είναι γ' αποσιωπηθή. Εάν εξετασθή ως ζωγράφος που έστειλε σε ένα παζάρι έργα του διά να πουληθούν, και καλά το πράγμα. Εν πάση περιπτώσει ποίαν συγκίνησιν ήσθάνθη διά το θέμα του; Και ποίον σκοπόν στο βά-

θος έχει ή εικόν της χαρτοπαζίας, αλλά και αυτό καθ' έαυτο εξεταζόμενον το θέμα; Ουδέποτε παιδιά παίζοντα δίδουν εντύπωσιν λογικής γερρότων.

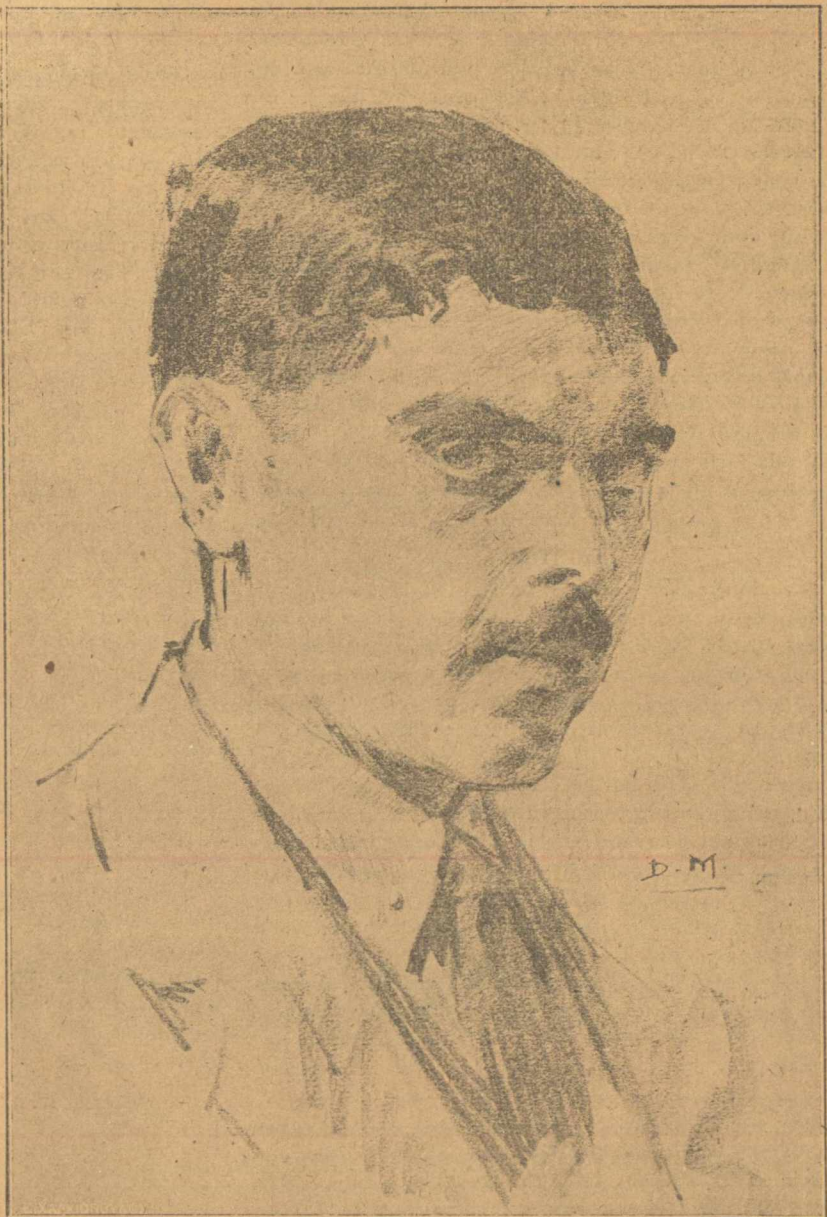
Ο κ. Άγγελος Θεοδωρόπουλος άσφαλώς έχει προτερήματα, αλλά πρέπει να καταβάλλη μεγάλην προσοχήν εις το σχέδιόν του εκ του όποιου εξαρτώνται κυριολεκτικώς όλα. Διότι εις το ένωμα της μιάς πινελιάς με την άλλην επί χρωμάτων του τα διάφορα σχήματα των μικρών επιπέδων που μεταχειρίζεται παρουσιάζουν σύγχυσιν των μεγαλύτερων τοιοϋτων. Εν πάση περίπτώσει το 41 έργον του είναι ένα σάιτσο πολύ καλό.

Ο κ. Α. Γερσλής διά της άγοραεθείσης παρά του κ. Α. Έμπειρικού οίκου του δίδει καλύτεραν εντύπωσιν από τα άλλα του έργα, έχει κάποιαν σχετικην ένότητα τόγγον του, άλλ' όχι και πολύ σταθεράν. Όταν όμως τα λουτρά παρουσιάζονται με άκνησίαν εις τα έμφυχα όντα, χάνουν τον σκοπόν της εξαιρετικής κινήσεως, την όποιαν ο οφθαλμός άσυναίσθητως γυρνεί εις τα παραλιακά λουτρά.

Ο κ. Χριστοφής με το έπ' αριθ. 103 έργον του αντιπροσωπεύεται περισσότερο από τα άλλα του έργα. Ευρίσκω όμως ότι δεν είναι της ιδιοσυγκρασίας όλα αυτά του κ. Χριστοφή. Διότι δεν μās παρουσιάζει θέματα ανάλογα με τον γυναικωκαυγά στη βρύση. Η δεσποινίς Μαρία Χόρς με πολύ γούστο όπως πάντοτε ζωγράφισε τις βιολέττες της Είναι ένα καλό κομμάτι στην εκθεσιν το έργον της. Επίσης και της δεσποινίδος Διαμαντοπούλου το 28 ένας καλός τίτλος σπουδής. Τί εύχρησιαν που έχει ή πινελιά της, και πόσον πλησιάζει τα βήματα του καθηγητού της κ. Παπαναγιώτου!

ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Ο κ. Περ. Βυζάντιος διά πρώτην φοράν εμφανιζόμενος, αποτελεί θέμα συζητήσεως' το έργον του άσφαλώς πρέπει. Ο τρόπος της εργασίας του και ή αντίληψις του μοντερνισμού από την κίνησιν της ζωής των Μπαρά και Καμπιρέ συγγενεύει με την εκδηλωμένη μορφήν των έργων του κ. Μαθιοπούλου, ελαφρός πάντοτε. Έχει συνθετικότητα άρκετην ο κ. Βυζάντιος και άρκετην ζωήν. Ιδιαιτέρως μου έπροκάλεσαν αίσθησιν αι παρατηρήσεις του αι εκ της ζωής προερχόμενα και της κοινωνικής βιοπάλης. Το Κιόρα σκούρο του, ή σπινθηρική του δράμον, είναι ένα κομμάτι πολύ καλό στην εκθεσιν' ο κ. Έμπειρικός φαίνεται ότι έχει γούστο τρομερό. Θα είχαν άκόμη περισσότερο, από καλλιτεχνικής πάντοτε άπόψεως, εάν ήγόραζε και έργα των καλών ζωγράφων Ν. Λύτρα, Θ. Τριανταφυλλίδου, Μηλιάδου και τινων άκόμη. Ο κ. Πετρολαράκης επίσης εκθέτει νόστιμα εις το είδος του πραγματάκια, πάντως όμως όφείλει να όμολογήση ότι είναι βιαστικά, είναι αξιος διά μεγαλύτερα πράγματα και αυτό τον συγκρατεί εις την συνείδησίν μας εις εντύπωσιν καλύτερα. Η Ρελλάμα της εκθέσεως εκλέγης πάρα πολύ καλή πλην των κάτω εκείνων με τα πλατιά

Ο καλλιτέχνης γλύπτης κ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΜΠΡΟΣ

(Σκίτσο του ζωγράφου κ. Α. Μπισοκίνη)

ως πίνες θαλάσσης φύλλον.— Ο κ. Περ. Λύτρας, υιός του Νικηφόρου Λύτρα και αδελφός του καλού ζωγράφου, παρουσιάζεται με γενικόν χαρακτήρα εις τα έργα του. Αλλά πρέπει να όμολογήσωμεν ότι και τα χρώματα είναι καλώς έναρμονισμένα και το πλάτος των επιφανικών επιπέδων πολύ θετικόν. Διότι όμως να μη μās δίδουν κάτι από την ελληνικήν φάσιν; Φαίνονται ως να αντιπροσωπεύουν τοπία Έλβετικά ή Γερμανικά.— Και τέλος ο κ. Ν. Θεομόπουλος με τα ώραία καβαλέτα, που στολίζουν και συγκρατούν τα έργα των αδελφών του και τις ώραίες κορνίζες του, δεικνύει άρκετην καλαισθησίαν, αξιοπαρατήρητον δι' Έλληνα λεπτογράφον' διότι και εις γραμμήν και εις γλυφάς άρχιτεκτονικάς είναι άφογα τα καβαλέτα του.

Τὸν κ. Ίακωβίδου Διευθυντοῦ τοῦ Σχολείου τῶν καλῶν τεχνῶν δὲν χαρακτηρίζονται τὰ ἔργα του με λέξεις ἄλλως τε ὁ κ. Ίακωβίδης εἶναι ἐκτὸς κρίσεως πάντοτε. Ὅμοιος δὴ τὸν κ. Μαθιόπουλον ἔχω ὁμιλήσει καὶ ἄλλοτε περὶ τῆς ἰδιορρύθμου εἰς τὰ Παιστὲς κατευθύνσεώς του. Διὰ δὲ τὸν κ. Φερεκίδην δὲν δύναμαι νὰ ἔχω γνώμην μόνον ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐκδόσει ταύτῃ ἔργων του. Ἡ δεσποινὶς Λασκαρίδου ἐκθέτει σειρὰν ἔργων, φαίνεται ὅμως ὅτι τὰ ἔστειλεν ἀποκλειστικῶς διὰ παζάρι. Διὰ δὲ τὸν κ. Μπράτσαν δὲν εὐρίσκω ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ἰσορροπήσῃ κατὰ εἰς τὴν ἐκδήλωσιν του, ἥτις εἶναι καὶ δὲν εἶναι ἀξία παρατήρησεως ἔχει μὴ φρεσκάδα εἰς τὸ ἔργον του, ἔχει καὶ ἕνα τρομερὸ λένωμα, καὶ ἄλλα πολλὰ ἀλληλοσυγκρουόμενα στοιχεῖα τεχνικά, τὰ ὅποια μόνος του δύναται νὰ εἴρῃ. Διὰ τὸν κ. Λουκίδην προτιμῶ νὰ σιωπήσῃ καὶ νὰ ἔχουν τὸν λόγον διὰ τὰ ἔργα του οἱ συνεχθέντερας μαζί του ἄλλως τε καὶ ἐξάπτεται πολὺ ὁ κ. Λουκίδης.

Αἱ eaux-forts τοῦ κ. Ζαβιτσάνου εἶναι πολὺ μελετημέναι, καὶ με περισσήν ἐνγένειαν αἱ κινήσεις τῶν γενικαιῶν σωματίων τὰ τοιαῖα του δὲν τὸν ἀντιπροσωπεύουν ἐπαρκῶς.

ΓΛΥΠΤΙΚΗ

Ὁ κ. Γρηγ. Ζευγολὴς δεξιότητις τῆς παιστελίνης παρουσιάζεται με μίαν σχετικὴν ἐκδήλωσιν πρὸς τὸ μέγχι τοῦδε ἔργον του, ἀλλὰ καὶ με σχετικᾶς παραλλαγᾶς. Αἰφνης, ἐνθ' εἰς τὸ σκίτσον του τὴν καθημένην ἔχει πολλὰς χάρες καθαρῶς γλυπτικᾶς, μερικὰ σφάλματα ἀναλογῶν μᾶς ἀποβάλλον τὴν καλὴν ἐντύπωσιν, μεταφέροντας τὴν στιγμιαίαν μεταβολὴν τοῦ τρόπου τῆς τεχνικῆς του ἐκδηλώσεως εἰς τὸν τρόπον πού μεταχειρίζεται εἰς τὰ ἐντελῶς κατ' ἐπιφανείαν γλυπτικὰ σκίτσα του ἐκ παιστελίνης, τὰ ὅποια ἐπιπροσθέτως ἔχουν καὶ θεοὺν καλλικατοῦρας κάπως ἐξευγενισμένης.

Ἐπίσης καὶ τὸ ἕτερον σκίτσο του, τὰ παιδιὰ στὴν ἀχρῆβαδα, εἶναι ἐπιρρεασμένοι ἀπὸ τὴν ἐν λόγω τεχνοτροπίαν του, ἀλλ' εἰς αὐτὸ μῆλλον ὁ τύπος αὐτὸς ἐχρειάζεται δὲν ὑπάρχει καμμιὰ ἀμφιβολία ὅτι εἶναι ἕνα κομφοτεχνηματάκι. Ἐκεῖ ὅμως πού ἔχει ἐνδιαφέρον περισσότερον ὁ κ. Ζευγολὴς εἶναι τὸ ἀνάγλυπον γνωστῆς μου Κυρίας. Ὡς χαρακτηρισμὸς δὲν εἶναι τὸσον καλόν, ὅσον ἡ ἐλευθερία με τὴν ὅποιαν μετεχειρίσθη τὸν ὄγκον τοῦ ἀναγλύφου ὁ τεχνίτης. Εἶναι ἕνα τολμηρὸν πρᾶγμα ἀπὸ τὸ ὅποιον ἀπέκτιθη ἀσφαλῶς καὶ ἐνδιαφέρον ὁ κ. Ζευγολὴς, ἐγγὺς πρωτοτυπίαν τινὰ, ἥτις φυσικὰ δὲν προέρχεται καθ' ὀλοκληρίαν ἀπὸ τὸν ἀτομισμὸν τοῦ ἄλλ' ἀπὸ συσχέτισιν μᾶς ἐντύπωσεως πρὸς ἐκείνην τὴν ὅποιαν μᾶς ὑποβάλλουν τὰ ἔργα τοῦ ὑπερανθρώπου γάλλου ζωγράφου Carrière. Καλὸν δὲ ἦτο νὰ τὸ ὀνόμαζε καὶ αὐτὸ σκίτσο ὁ κ. Ζευγολὴς, διότι τοιαύτην ἐντύπωσιν δίδει ἡ ἐκτέλεσις του.

***

Ὁ κ. Α. Δούκας ἐκ τῶν νεωτέρων ἀποφοίτων τοῦ Πολυτεχνείου καταγίνεται με θέματα ἐντελῶς ρεαλιστικὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἐργάτου. Ὁραία κλίσις με τὴν ἀλήθεια, φαίνεται δὲ ὅτι κατέχει τὸ μυστήριόν τῆς ὀ νέως γλύπτης. Ὡς σύνολον γλυπτικοῦ ὄγκου καὶ σχῆμα γενικὸν ἐξωτερικῆς γραμμῆς στέκεται πολὺ καλὰ ὁ Γαυτῆς τοῦ κ. Δούκα. Ἡ ἔλλειψις ὅμως καὶ ὁ καθορισμὸς τῶν γωνικῶν ἐπιπέδων του, καὶ εἰς τὰ γυνὰ μέρη καὶ εἰς τὰ διὰ τοῦ ἐνδύματος καλυμμένα, παρουσιάζουν ἢ τὴν ἀγνοίαν τοῦ καθορισμοῦ τῶν πρὸς τὸ παρὸν, ἢ τὴν βίαν με τὴν ὅποιαν ἐξετελέσθη παρὰ τοῦ ἐπιστράτου πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἀκόμη ἐκτελεστοῦ του. Ὁ κ. Δούκας ἔχει ὅμως ἐνέργειαν ἀτομιστικὴν

ἢ ὅποια βοηθουμένη παρὰ τῆς σπουδῆς δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ ἐκδηλωθῇ γενικώτερα.

***

Τὸν κ. Θωμόπουλον Θωμᾶν πρέπει νὰ τὸν ἐξετάσωμεν μετὰ προσοχῆς, καὶ μάλιστα μεγάλης, ὄχι μόνον διὰ τὴν στυλοποίησιν τῆς τέχνης τῆς καινούργιας πού δημιουργεῖ, ἀλλὰ καὶ δι' ὅσα ἔγραψεν ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ τοῦ «Ἐθνους» κατὰ τὴν 7ην Ἰουλίου 1915. Καὶ ἔλεγεν ὁ κ. Θωμόπουλος: «Ἐπειδὴ βρεθῆκατε κατὰ σύμπτωσιν πέντε—δέκα καλλιτέχναι ἀλληλοσυγκρουόμενοι μετὰ τῶν γρονθοκοπιουμένων ἔργων τῶν, ἔπεται ἐξ αὐτοῦ ὅτι ἀντιπροσωπεύουν διὰ τῆς πανελληνίου ὄψους τὴν ὀνομάζουσαν, ἐκθέσεώς των τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν—τὴν Ἑλληνικὴν αἰσθησιν—τὴν Ἑλληνικὴν καλαισθησίαν· Δὲν εἶναι ἢ πρώτη φορὰ πού βλέπουμε τὴν κατάστασιν τῆς ψευθείας».

Δὲν νομίζετε, κύριοι, ὅτι ἐξ ἀντιθέτου ἀπὸ οὗτι πιστεύει ὁ κ. Θωμόπουλος διὰ τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἐργασίας του εἰς τὴν πλίστιγγα τῆς κρίσεως ἀπὸ ἑλληνικῆς ἀπόψεως, ὅτι δυνάμεθα τοὺς ἀνωτέρω συλλογισμοὺς του νὰ τοὺς ἐφαρμόσωμεν κατὰ γράμμα εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀνησυχίου ἐκδηλώσεως τῶν ἰδεολογικῶν του παρατηρήσεων ἐπὶ τῆς τέχνης τὴν ὅποιαν ἐπιτιμᾷ, μὴ ἐφαρμοσθεῖσαν δὲ ποτέ; Ἐργὸ τοῦλάχιστον, καὶ ὡς ἀτομον καὶ ὡς τεχνίτης, ἀπροκαλῆστος καὶ καθ' ὀλοκληρίαν λέγω ναί. Χωρὶς δὲ νὰ θέσω καὶ ὑπὸ συζήτησιν ὅσα κατατέρω ἔτι ἐκθέσω, ὄχι μόνον διότι εἶναι βραχυὸς πεποιθήσεις, σθησιζόμενα εἰς θεμέλια με ἀρχάς, ἀλλὰ διότι τυγχάνουν καὶ γνωστᾶ εἰς ὄλους τοὺς καλλιτεχνικοὺς κύκλους. Κάθε τεχνίτης μεγάλος ἢ μετριος, ἐν πάσῃ περιπτώσει ἰσορροπημένος, δίδει τὴν σφραγίδα τῆς ἐξελίξεως τοῦ ἔργου του καὶ ἔχομεν ἐξ αὐτῆς σχηματισμένην πλέον γνώμην. Ἐρωτῶ λοιπὸν ποῖα εἶναι ἢ σφραγίς τοῦ ἔργου τοῦ κ. Θωμᾶ Θωμόπουλου; Ἡ παγκοίνος γνωστὴ ἀνήσυχος πορεία του; ἢ τὰ ἀλληλοσυγκρουόμενα, εἰς ὄγκον γλυπτικὸν καὶ ἀστάθειαν σχεδίου ἔργα του; ἢ αἱ ῥομαντικὰ πού καὶ πού ἐκδηλώσεσις του, ἢ αἱ ὑπερνεωτερικαὶ καὶ συγχρόνως ὑπὸ κλασσικὴν δὴθεν μορφὴν παρουσιαζόμενα ἀπρόσφορα τεχνικά καὶ ἰδεολογικά ἐκδηλώσεσις του, εἰς σκίτσα πάντοτε, νὰ ἐξηγησώμεθα; Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ὅλα αὐτὰ εἶναι τὰ τρομερὰ μυστικά τῆς τέχνης πού δὲ δημιουργήσωμεν. Ὅλη αὐτὴ ἢ ἀνήσυχος πορεία σας, μήπως ἀντιπροσωπεύει τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν, τὴν Ἑλληνικὴν αἰσθησιν, τὴν Ἑλληνικὴν καλαισθησίαν, καὶ δὲν τὸ ἔχομεν ἀκόμη ἐννοήσει;

Τὶ ἐπικαλεῖσθε τὸν Περικλῆ Γιαννόπουλον; Τὸ Κράτος σας ἐσπούδασε, πᾶς ἔδωκεν ἐργασίας, πᾶς διώρισε καθηγητὴν εἰς τὸ Ἑθνικὸν Πολυτεχνεῖόν μας. Σεῖς δὲ ὡς δεῖγμα τῶν ὀρισμένων ὑποχρεωσέων σας, ἀντὶ ἔργων, ἐκτοξεύετε ἄρθρα, διακηρύσσοντες δι' αὐτῶν τὴν ἑλληνικότητα τῶν ἔργων σας καὶ τὴν ἑλληνικότητα τῶν ἀντιλήψεων σας ἐφ' ὄλων τῶν καλλιτεχνικῶν ζητημάτων, οὕτως ἐξοφλοῦντες τὸν λογαριασμὸν σας ἀπέναντι κοινοῦ καὶ Κράτους κατὰ τὸν εὐσηχμότερον τρόπον, με παραγωγῆν ἔργων, ὡς τὸ Πενθῶν τερατοῦργημα τοῦ Πειραιῶς καὶ τὸ νέον τοιοῦτον, τὸν ἀνδριάντα τοῦ Τρικοῦπυ. Ἡ δὲ ὑπολοιπὸς σας ἐργασία ἐρῆται νὰ ἐπισκιάσῃ με τὴν σκεπτικὴν ἀμετάβλητον κατάστασιν τῆς τὴν ἑλληνικότητα τῆς ὀγκώδους ἐργασίας τοῦ μακαρίτου Γκῶξη καὶ τοῦ ἐν Παρισίοις Κων. Δημητριάδου. Καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὀλην αὐτὴν τὴν ἐπιπολαιότητα τῆς ἐμφανισέως σας ἐπικαλεῖσθε τὸν Περικλῆ Γιαννόπουλον, ὀβριζόντες, ὀπως συνήθως, πάντα ζῶντα ἀπὸ τριτοῦδος, διὰ τῆς συνεχείας τοῦ ἄρθρου σας: «Οἱ κριτικοὶ, ὦ! αὐτὰ τὰ δίποδα τῆς πειθ' ἀντεθνικῆς ἀκρισίας, αὐτοὶ οἱ παρεόσαντοι τῆς

Ζωῆς καὶ τῆς Τέχνης, πᾶς εἶναι δυνατόν νὰ διακρίνουν με τὴν ἀμάθειά τους καὶ τὴν ἀνείλικρίνιάν τους τὴν ἀλήθειαν τῆς τέχνης!»

***

Καθὼς λοιπὸν τοῦ τεχνοκρίτου, κ. Θωμόπουλε, δὲν εἶναι νὰ ἐπικαλῆται εἰς βοήθειαν τὸ ἀγνωστον ἢ πρόσωπα τεθνεῶτα. Ἄλλ' ἀντὶ νὰ ἀεροδρομή, ἐμφανιζόμενος εἰς κύρια ἄρθρα ἐφημερίδων, ὑποδεικνύει τὰ σφάλματα, κριθοῦντες εἰς τὴν ὀδὸν τὴν πρέπουσαν, ἀναλύον τὰς ἀρχὰς ὑπὸ τῶν ὀποίων πρέπει νὰ κινουῦνται, περιστροφικῶς αἱ διάφοροι κατευθύνσεις, ἢ ὅταν αὐτὸς τυγχάνῃ καὶ τεχνίτης, εἰδικῶς εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, ἢ μὴ ἐργασίας, δηλαδὴ ἢ τοῦ λόγου, συνοδεύεται ἀπαραιτήτως καὶ ὑπὸ τοῦ ἔργου. Καὶ ἐξακολουθῶν λέγει ὁ κ. Θωμόπουλος ἐν τῷ ἄρθρῳ αὐτοῦ: «Ἐ, κύριοι αἰσθητικοί, μάθετέ το μᾶν γιὰ πάντα ποτέ σας δὲν θὰ κατορθώσετε νὰ διακρίνετε μὴ ἀλήθειαν στὰ ἔργα τῆς τέχνης, ἐάν δὲν ἐξέρετε νὰ διακρίνετε τις τεχνικὰς ἀρετὰς ἐνὸς ἔργου. Πρῶτα εἶναι ἢ τέχνη καὶ ὕστερα ἢ ἰδεολογία τῆς, ἢ καλύτερα τέχνη καὶ ἰδεολογία πρέπει νὰ συνπαύχουν διὰ ν' ἀποτελέσουν τὸ ἀληθινὸ καλλιτέχνημα. Χάθηκε ἐπὶ τέλους ἐδῶ στὸν τόπον μας ἕνας τίμιος ἄνθρωπος τῆς πέννας νὰ ποιήσῃ, νὰ μελετήσῃ, νὰ ἐμβαθύνῃ μέσα στὴν ἑλληνικὴν τέχνη, στὴν ἑλληνικὴν διάνοιαν, στὴν ἑλληνικὴν ψυχὴ, στὴν ἑλληνικὴν δημιουργίαν, νὰ μᾶς δώσῃ με βαθύτητα τὸ μέτρον τῆς κριτικῆς ἀπὸ ἑλληνικῆς ἀπόψεως.»

Αὐτὰ τὰ γράφει ὁ κ. Θωμόπουλος. Καὶ ἔπειτα συνέχεια αὐτῆς τῆς δόλιας ἑλληνικότητος τῶν πραγματίων, χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν του ὅτι, διὰ νὰ ὑπάρξῃ κριτικὴ, πρέπει νὰ ὑπάρξῃ τέχνη. Ἐγινε κριτικὴ διὰ τὸν Γκῶξη, διότι ὑπῆρχον, κ. Θωμόπουλε, ἔργα. Ἐννοεῖτε; Σεῖς ὁ ἐπικαλούμενος τὸν τίμιον ἄνθρωπον τῆς πέννας τί τὸν θέλετε; ἔχετε ἔργα;

***

Καὶ τέλος ὡς εἴπωμεν μὴ ματιὰ εἰς τὸν Μέγα Πᾶνα. Ὁ Μέγας Πᾶν, ἀνάμεσα στὸ σαλονάκι τῆς ἐκθέσεως, μικροσκοπικώτατος τίτλος, βαρὺς διὰ τὸ μικρὸσχημον τοῦ ἔργου. Ἐκτέλεισις εἰς μερικὰ σημεῖα πολὺ καλὴ, με ἐπίδρασιν ρομαντισμοῦ, ἐκδηλωμένη ἰδίως εἰς τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐφαπτόμενον χέρι. Ἀναλογίαι χειρῶν μαθητικῶς ἐλαττωματικαὶ μετὰ τῶν παραβαλλόμενων. Κεφαλή ἐξαρθρωμένη καὶ ἀνεῦ ὀστεολογίας, σύνολον ἀποτελούμενον ἐκ τριῶν τριγώνων, ἀνεῦ μὲν κενῶν, ἀλλὰ συνθετικῶς ἐναντίον πάσης λογικῆς διὰ τὴν Ἑλληνικὴν αἰσθησιν τῆς γραμμῆς. Ἐντύπωσις καλὴ ἐκ τῆς ἐγγράμμον ἐπιδείξεως. Ὡς θέμα, ἐκμετάλλεισις ἀγρία τρόπον τινὰ διὰ τὴν ἐκφρασιν τῶν ἐπιγραμματικῶν πλέον θεμάτων τῶν Ἀρχαίων. Εἶναι λυπηρὸν ὅτι ὁ κ. Θωμόπουλος, ἐνθ' ἐπικαλεῖται αἰσθησιν, ψυχὴν, δημιουργίαν κ.τ.λ. νέας τέχνης ἑλληνικῆς, κατέφυγεν εἰς θέματα τῆς ἀρχαίας δημιουργικότητος διὰ νὰ ἔξῃ τὸ μεγαλεῖον τῆς πρώτης ἐντύπωσεως ὑπὲρ αὐτοῦ, τῶν ἀρχαίων αὐτῶν ὑποδειγμάτων. Χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν του ὅτι δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα, εἰδικῶς αὐτός, νὰ στρεβλώσῃ διὰ τῆς νεοαισθητικῆς του ἀποδόσεως τοῦ γλυπτικοῦ ὄγκου δημιουργικὰ ἔργα τῆς κλασσικῆς τέχνης καὶ ἰστορίας τῶν Ἀρχαίων. Διότι, ἂν ἢ τέχνη αὐτὴ ἀκτινοβολεῖ καὶ ἐν γένει τὸ πνεῦμα τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀκτινοβολεῖ ἀκριβῶς διὰ τὴν ἀριότητα ὀλων τῶν ζητημάτων εἴτε τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν τέχνην εἴτε τῶν φιλοσοφικῶν τοιούτων. Ἐν τῇ τέχνῃ πρὸ πάντος οἱ σχηματισμοὶ τοῦ ὀστεολογικοῦ καὶ μολογοικῶν συστήματος ἀπὸ τῆς κλασσικῆς τῶν πάντοτε μορφῆς εἶναι ἄρτιοι. Ἐπειτα αὐτὰ εἶναι σύμβολα ἐναρμομονιζόμενα πρὸς μίαν ἐποχὴν με ὀλην τὴν σοφάρᾶν των θεσῖν,

Καὶ ὁ Γκῶξης μετεχειρίσθη καὶ Πᾶνας καὶ ὑποκενταύρους, δὲν τοὺς ἐστρεβλοποίησεν ὀμως, ὑπεναντίας διετήρησε καὶ αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῶν Ἀρχαίων, σχετικῶς πάντοτε πρὸς τὸν σκοπὸν τὸν ὀποῖον ἀντιπροσωπεύουν ἰστορικῶς πλέον ὀλαι αὐτὰ αἱ διακινεῖσες αἱ αἰσθητικᾶ ἐπὶ τῆς τέχνης τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ὅσον διὰ τὸν σάτυρον σας δὲν ὑπάρχουν ἄνθρωποι νὰ τὸν κρίνουν. Ἀυστηρῶς ὀμως δὲν ὑπάρχουν καὶ διὰ νὰ τὸν συγκρατήσουν ἐκ τῆς ἰσορροπίας τὴν ὀποῖαν διεξάγει τὸ βάρος τοῦ σώματος του, ἀπὸ τὰ γόνατα καὶ ἄνω, μετὰ τῶν ἄκρων.

ΜΙΧΑΗΛΣ ΤΟΜΠΡΟΣ

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἐλλείπει σοβαρὰς θεατρικῆς κινήσεως, λόγω τῆς ἐπικρατήσεως τῆς ἐπιδεωρῆσεως, διὰ τὸν μῆνα Αὐγουστον καταργεῖται ἢ ἑβδομαδιαία ἐκδοσις. Τὸν Αὐγουστον θὰ κυκλοφορήσῃ τὸ περιοδικὸν τὴν 15ην καὶ τὴν 30ην με συνεργασίαν τῶν κ. κ. Παύλου Νιρβάνου, Κωστῆ Παλαμά, Ν. Λάσκου, Γρηγορίου Ξενοπούλου, Γιοβάν Ντούσις, Διονυσίου Κοκκίνου, Φώτου Πολίτη, Γ. Φτέρης, Μιχ. Τόμπρου, Διονυσίου Λαυράγκα. Ἡ ἑβδομαδιαία ἐκδοσις ἐπαναρχίζει τὸν προσεχὴ Σεπτέμβριον, ὀπότε ἐλπίζεται ὅτι ἢ ἐπιδεωρῆσις θὰ ἔξῃ τὴν καλωσύνην νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν παράστασιν μερικῶν σοβαρῶν ἔργων τῆς Ἑλληνικῆς καὶ ξένης φιλολογίας.

ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον θὰ δημοσιευθῇ κριτικὴ τοῦ ποιητοῦ καὶ γραμματέως τῆς Σερβικῆς προεδρείας κ. Γιοβάν Ντούσις περὶ τοῦ ἔργου τοῦ ζωγράφου κ. Λυχοῦργου Κογεβίνα.

— Τοῦ κ. Γ. Φτέρης θὰ δημοσιευθῇ προσεχῶς κριτικὸν σημείωμα περὶ τῆς τραγωδίας ὀ «Τσιμισκῆς» τοῦ κ. Φώτου Πολίτη καὶ ὀ «ἕμνος πρὸς τὴν Σερβίαν».

— Ἡ ἐρασιτέχνης δις Εὐφροσύνη Κατοικοπούλου πηγάινε προσεχῶς εἰς τὸ Παρίσι με τὴν ἀπόφασιν ὀπως παρακολουθήσῃ μαθήματα δραματικῆς εἰς τὸ κονσερβατοῦρά.

— Προσεχῶς θὰ δημοσιευθῇ τῆς Λιλίας Βολίδου μὴ λυρικὴ δραματικὴ σκηνὴ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἄνικα».

— Μεταφράζεται τὸ Σερβικὸν δρᾶμα ἢ «Τρικυμία» τοῦ Ἴβου Βοϊνοβίτς παρὰ τοῦ συναδέλφου κ. Α. Πουρνάρα καὶ τοῦ Ξέρβου σπουδαστοῦ τῆς Θεολογίας κ. Πιπέροβιτς.

— Ὁ κ. Α. Γ. Μαρπουτζόγλους μετέφρασε σὲ ρυθμικὴν πρόζαν τὶς «Μπαλλάντες τῆς φυλακῆς τοῦ Ρίντιγγ» τοῦ Ὀσκά Οὐάϊλντ καὶ τὰ «Πεζὰ ποιήματά» του. Ἐκδίδονται προσεχῶς σὲ καλλιτεχνικὸτάτο τὀμίδιο.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΙΣ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

Μου διηγήθησαν, ότι κατά τὸ διάστημα τῆς ἐτοιμασίας τοῦ νέου «Παπαγάλου» οἱ θιασάρχαι τοῦ «Κεντρικοῦ» ἐτριγύριζαν τοὺς συγγραφεῖς καὶ τοὺς παρεκάλουν: — «Γιὰ τὸ Θεό, μὴ πολιτικά! ἀμάν, νὰ μὴ χρωματισθοῦμε!» Καὶ φαίνεται, ὅτι οἱ φρόνιμοι θιασάρχαι εἰσηκούθησαν. Ὁ νέος «Παπαγάλος» τρὸντι κάμνει δὲν ἀποτελοῦν πολιτικὴν καὶ εἶναι ἐντελῶς οὐδέτερος. Ἔχει μίαν σκηγὴν, ἡ ὅποια ἱκανοποιεῖ ἴσως τοὺς Γερμανοφίλους, — τὴν σκηγὴν τοῦ δασκάλου μὲ τὰς ἑλληνικὰς προθέσεις καὶ τὴν μέθοδον τοῦ "Αν, — ἀλλὰ βγάξει καὶ τοὺς Ἀγγλους στρατιώτας, τοὺς Σκωτσέζους, οἱ ὅποιοι ἐνθουσιάζουν καὶ τὰς Ἀνταντιδικὰς καὶ τοὺς ἀντιθέτους. Ὅσον διὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Βασιλέως καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ δίστιχα, αὐτὰ πλέον δὲν ἀποτελοῦν κομματικὴν ἢ ἄλλη πολιτικὴν, διότι ὑποτίθεται πάντοτε, ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἴσταται πολὺ ὑψηλότερα τῶν κομμάτων καὶ ὅτι εἶναι ἓνα Σύμβολον τοῦ ἔθνους, ἱερόν ὅπως ἡ Σημαία, σεβαστὸν καὶ εἰς βενιζελικούς καὶ γουναρικούς.

Καὶ ὅμως! ἀκόμη καὶ εἰς τὸν οὐδέτερον «Παπαγάλον» εἶδα ἀνθρώπους νὰ δυσφοροῦν ἢ νὰ χειροκροτοῦν, ν' ἀποδοκιμάζουν ἢ νὰ ἐνθουσιάζωνται μὲ σὴνάς, εἰς τὰς ὁποίας ἤθελαν καὶ καλὰ νὰ προσδώσουν χρώμα πολιτικόν.

Εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ κομματικὰ πάθη εἶναι τόσο ἐξημμένα, καὶ τὸ ἐλάχιστον ἴμπορεῖ νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς παρεξηγήσεις, εἰς ἀπρεπεῖς ἐκδηλώσεις, ἴσως εἰς ταραχάς. Διὰ τοῦτο νομίζω, ὅτι αἱ θεατρικαὶ ἐπιθεωρήσεις ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀμέτοχοι πάσης πολιτικῆς. Τὸ θέατρον πρῶτα-πρῶτα εἶναι διασκεδάσις καὶ ἔπειτα ἕλα τάλλα. Ὅταν λοιπὸν καὶ ὀλίγη δόσις πολιτικῆς καθιστᾷ σήμερον, ἕνεκα τῆς καταστάσεως, τὴν διασκεδαστικὴν προβλημτικὴν, καλύτερα ἢ πολιτικὴ νὰ λείπῃ. Λέγω δὲ ὅτι ἡ διασκεδαστικὴ καταντᾷ προβλημτικὴ, διότι ὑποτίθεται, ὅτι εἰς ἓνα θέατρον πηγαινόντων παντὸς κόμματος καὶ πάσης ἰδιοσυγκρασίας ἄνθρωποι, ὅτι πηγαινόντων ἀκόμη καὶ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι δὲν δίδουν πεντάραν διὰ τὰ κόμματα; καὶ ὅτι ἡ πλειονοψηφία τοῦ ἀκροατηρίου — μὴ τὸ λησιμονώμενον — ἀποτελεῖται ἀπὸ κυρίας. Ἰπ' αὐτοὺς τοὺς ὄρους, καὶ μὲ τὴν ρηθεῖαν ἐξαφιν τῶν παθῶν, μία ἐμφάνισις κομματικῶς χρωματισμένη ἀπειλεῖ νὰ μεταβάλῃ τὴν πλατεῖαν τοῦ θεάτρου εἰς πλατεῖαν συλλαλητηρίου. Ἄλλ' εἶναι φανερόν, ὅτι, ἀν τὸ θέατρον εἶναι διασκεδάσις, τὸ συλλαλητήριο δὲν εἶναι διόλου καὶ ὅταν ὁ θεατὴς, ὁ πληρώνων διὰ τὴν ἰδίαν θέατρον καὶ νὰ διασκεδάσῃ, εὐρεθῇ ἑξάφρα μπελεγμένη εἰς συλλαλητήριον, ἴμπορεῖ ἐξαίρετα νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι τὸν ἠπάτησαν.

Ἐπάρχει τώρα καὶ μία ἄλλη ἀγτίληψις, ἡ ὅποια δὲν εἶναι καὶ ὅπως διόλου ἐσφαλμένη. Κατ' αὐτὴν τὸ θέατρον εἶναι ἀπ' ὅλα Διασκεδάσις καὶ, ἀλλὰ καὶ σχολεῖον καὶ βήμα καὶ ἄμδων. Τέρπει τὸν θεατὴν,

ἀλλὰ καὶ τὸν διδάσκει, καὶ τὸν κατηχεῖ. Τὸν κάμνει νὰ σκεφθῇ, νὰ προσανατολισθῇ, νὰ λύσῃ προβλήματα κοινωνικά, φιλοσοφικά, ψυχολογικά. Ἐμπνέει ἰδέας, κολεμεῖ ἰδέας, ἐνθουσιάζει ὑπὲρ ἰδεῶν, ἐξεγείρει ἐναντίον ἰδεῶν, πείθει καὶ μεταπειθεῖ. Μὲ ἄλλους λόγους, τὸ θέατρον εἶναι καὶ προπαγάνδα. Ἄλλὰ καὶ ἡ πολιτικὴ εἶναι ἓνα θέμα, ἕνα κεφάλαιον σπουδαῖον. Αἱ πολιτικαὶ ἰδέαι ἀξίζουν ὅσον καὶ αἱ κοινωνικαὶ, πολιτικαὶ καὶ περισσότερο. Ἀνήκουν λοιπὸν καὶ αὐταὶ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ θεάτρου. Τὸ θέατρον ἔχει τὸ δικαίωμα, ἔχει καὶ τὸ καθήκον, ἀν θέλετε, νὰ κάμνῃ πολιτικὴν, ὅπως κάμνει κοινωνιολογίαν, φιλοσοφίαν, ψυχολογίαν, παιδαγωγικὴν. Ἐπομένως οἱ συγγραφεῖς ἐνὸς θεατρικοῦ ἔργου ἴμποροῦν νὰ ἐπιψηφισθῶν, διὰ νὰ κηρύξουν τὰς πολιτικὰς ἰδέας, τὰς ὁποίας νομίζουν ὀρθὰς, διὰ νὰ προσηλυτίσουν καὶ τοὺς θεατὰς των, ἢ νὰ σατυρίσουν ἄλλας, πού τὰς νομίζουσι σφαλές καὶ ἀλεθρίας. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰ πρόσωπα εἰς τὴν πολιτικὴν εἶναι ἀναποσπάστως συνδεμένα μὲ τὰς ἰδέας, ἴμποροῦν νὰ ἀναφέρουν, νὰ ὑπαινίσσωνται ἢ καὶ νὰ ἐμφανίσουν καὶ πρόσωπα. Τὸ νὰ ποικιλίσωμεν τὴν πολιτικὴν ἀπὸ τὸ θέατρον γενικῶς εἶναι ὡς νὰ περιόρισωμεν τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἐλευθέρου θεάτρου.

Πῶς θὰ ἴμποροῦσαν ἀρά γε νὰ συμπέδασθουν αἱ δύο αὐτὰ διαφορετικὰ ἀντιλήψεις; Νομίζω, ὅτι δὲν πρέπει νὰ εἴμεθα τόσο θεωρητικοί, τόσο ἀπόλυτοι. Τὸ θέατρον ὑποτίθεται ἐλεύθερον, ἀλλὰ πραγματικῶς δὲν εἶναι. Ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι ἔχει διαρκῶς στὸ σῆμα τοῦ τῆν Λογοκρισίαν τῆς Πολιτείας, τὴν ὁποίαν ἀρκεῖ ἐπ' ὀνόματι τῆς ἢ Αστυνομίας. Ὁ ἀστυνομικὸς Λογοκριτής ἔχει τρῶντι τὸ δικαίωμα νὰ ποικίλῃ κάθε σκηγὴν, κάθε φράσιν, κάθε λέξιν πού δὲν τοῦ ἀρέσει. Καὶ τὸ ἐλεύθερον θέατρον ὑποτάσσεται ἀργυγύτω. Ἀφοῦ λοιπὸν ὑποτάσσεται εἰς τὸν ἀστυνομικὸν Λογοκριτήν, λογικὸν εἶναι νὰ ὑποτάχῃ καὶ εἰς τὴν Φρόνησιν καὶ εἰς τὴν Ἀνάγκην. Ἡ Φρόνησις δὲ καὶ ἡ Ἀνάγκη τοῦ ψιθυρίζουν ἔς τὸ αὐτί, ὅτι εἰς καιροὺς δυτικῶν καὶ ἀνωμάλων, εἰς ἐποχὴν ἐξάφρα καὶ μέθης, ἴμπορεῖ ἡ πολιτικὴ νὰ μένῃ κατὰ μέρος. Τὸ θέατρον δὲν χάνει τίποτε ἀπὸ τὰ δικαιώματά του. Τὰ περιορίζει μόνον ἐκουσίως καὶ προσωρινῶς. Διότι ἄλλως θὰ ἐκινδύνευε νὰ χάσῃ τὸν διασκεδαστικὸν τὸν χαρακτήρα, ὁ ὁποῖος εἶναι, καὶ πρέπει νὰ εἶναι πάντοτε, ὁ ἐπικρατέστερος. Τὸ «καιρὸς παντὶ πράγματι» ἰσχύει καὶ διὰ τὴν πολιτικὴν εἰς τὸ θέατρον.

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομηταὶ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ νὰ μᾶς σταλῶν διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς τὴν συνδρομὴν των.

Ὅσοι ἐκ τῶν συνδρομητῶν δὲν λαμβάνουν τὸ φύλλον παρακαλοῦνται νὰ μᾶς εἰδοποιήσουν.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΝ

Ὁ πλοῦσιος σκηγικὸς διάκοσμος, αἱ σκηγογραφαί, πού διαδέχονται ἢ μία τὴν ἄλλη, αἱ φαντασμαγοραί, ὅπως εἶδα νὰ γράφουν, πού ἔχουν κατακτήσει ἐφέτος τὰς σαθρὰς σανίδας τῆς Ἀθηναϊκῆς σκηγῆς, λέγεται ὅτι θὰ καταφέρουν τὸ θανατικὸν κτύπημα καὶ τῆς ἐπιθεωρήσεως, πού λυμάνεται τὰ θεατὰ μας. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι οἱ Ἕλληνες θεατῶναι, παραχαισθέντες ἀπὸ τὰς ἐπιτυχίας, πού εἶχαν αἱ ἐπιθεωρήσεις κατὰ τὸ 1913 — ὅταν κάθε στρατιώτης καὶ κάθε αὐτῆς, μὴ εὐρίσκων κατὰλληλα καὶ εὐκολα τραγούδια, διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὰ συναισθημμάτα του καὶ τὰ τερπνῆς μνήμης πολεμικά του βράσανα, κατέφυγεν εἰς τὴς καντωνέτες τῶν «Παναθηναίων» καὶ τοῦ «Παναράματος», καὶ ὅταν κάθε Ἕλλην, ἀξένοιαστος πλέον, μετὰ τὴν λύσιν τῶν δυσκόλων προβλημάτων, πού ἐγέννησεν ὁ δόλιγρον ἐτος πολεμικῆς ἐξεγέρσεως, ἐνετρέψα εἰς τὴν εὐκόλου ἐμπνεύσεως ἐξυμνησιν τῶν κατορθωμάτων, πού ἀνέκρουαν αἱ ἐπιθεωρήσεις, ὅπως εὐχαρίστως ἐναδιβάδζει κανεὶς πέντε καὶ ἑξέ φορὰς ἐνθουσιώδη κριτικὴν ἐνὸς ἰδικῶ τοῦ ἔργου — ἢ ἀλήθεια εἶναι, λέγω, ὅτι οἱ Ἕλληνες θεατῶναι, πλουτήσαντες αἰφινιδίως καὶ καταπληκτικῶς, ἐνόμισαν ὅτι εὖρον εἰς τὴν ἐπιθεωρήσιν τὴν πέτραν τῶν ἀλχημιστῶν. Ἀδιαφοροῦντες ἐντελῶς διὰ τὴν Τέχνην, ἔμπροσθεν ὅλοι των εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς των, χωρὶς πνεῦμα, χωρὶς ἰδιοφυίαν, χωρὶς διορατικότητα, ἀνίκανοι νὰ διαγνώσουν τοὺς βαθυτέρους λόγους τῆς τεραστίας ἐκείνης ἐπιτυχίας, ἐφαντάσθησαν τὸ ἀποτέλεσμα ὡς αἰτίαν, καὶ καθήσυχασαν, βέβαιον πλέον, ὅτι εὐρέθη ὁ τρόπος, πού θὰ πραγματοποιήσουν τέλος τὸ ἰδεῶδες τῆς ζωῆς των, νὰ γίνουν πλοῦσιον. Ὁ ἐνθυμῶνται πολλοί, μὲ πόσην ἀνυπομονήσιν καὶ χαρὴν ἐπερίμεναν οἱ θεατῶναι τὸ 1914 τὴν ἐναρξιν τῆς περιόδου τῶν ἐπιθεωρήσεων, ἐτοιμάζοντες τὸ πουργί των, νὰ δεχθῇ τὰ παχύτατα κέρδη, οἰκτρά ὅμως ὑπῆρξεν ἡ διάψευσις τῶν ἐλπίδων των. Ἡ νέα ἐπιθεωρήσις ἀπέτυχε πέρα πέρα. Μὲ ὅλας τὰς ἐνέσεις, μὲ ὅλας τὰς μεταβολὰς σκηγῶν, μὲ ὅλας τὰς προσθήκας καὶ τὰς μεταρρυθμίσεις, τὸ θέατρον δὲν ἐγέμισε πλέον. Ἐξητήθησαν ἀμέσως εὐθῆσαι. Οἱ θεατῶναι κατηγόρουν τοὺς συγγραφεῖς, οἱ συγγραφεῖς ἀναφέροντες τὰς κριτικὰς τῶν ἐφημερίδων, ὅπου αἱ νέα ἐπιθεωρήσεις ἐκρίνοντο ὅμως ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἐπιθεωρήσεις τοῦ 1913, αἱ ὁποῖαι εἶχον κατηγορηθῆ ἀνηλεῶς, ἐπέρριπτον ὅλον τὸ βάρος τῆς εὐθῆνης εἰς τοὺς ἠθοποιούς, καὶ οἱ ἠθοποιοί, ἀπολογούμενοι, τὰ ἀπέδιδον ὅλα εἰς τὰς μετριωτάτας ἐνότητας, πού οἱ ἀνθρώπινοι ἐγκέφαλοι ἀρέσκονται νὰ δημιουργοῦν. Τὸ 1915 δὲν διώρθωσε οὐδὲ καὶ ἐλάχιστον τὴν κατάστασιν. Ἡ αὐτὴ ἀποτυχία καὶ διάψευσις ἐλπίδων. Ἄλλὰ, πέρσι, ἔτυχε νὰ παρουσιασθῇ ἓνα νέον γεγονός. Τὸ «Πανόραμα» ἀνεδιβάσθη μὲ «σκηγικὸν πλοῦτον», μὲ σκηγογραφία φανταστικῆς, μὲ κινηματογραφικὴν ταινίαν κ.τ.λ. Ἐπειδὴ δὲ παρουσιάσθη εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν

αἱ ἄλλαι ἐπιθεωρήσεις ἤρχισαν νὰ ξεπέφτουν, ἐτρέθησε, φυσικά, τὸ κύμα τοῦ θεατρικομένου καινοῦ πρὸς τὸ μέρος του. Αἱ εἰσπραξέες του δὲν ἦσαν βέβαια οὐτε ὀλιγότεραι οὐτε περισσότεραι ἀπὸ τὰς εἰσπραξέες τῶν ἄλλων ἐπιθεωρήσεων. Ἄλλὰ τὸ γεγονός, ὅτι τὸ «Πανόραμα», δι' ἓνα οἰονόηποτε λόγον, ἐκτύπησε τὰς ἄλλας ἐπιθεωρήσεις, ἤρκεσε, διὰ νὰ ἐξετασθῇ καὶ ἀναζητηθῇ τὸ αἷτιον τῆς φαινομενικῆς ἐπιτυχίας του. Καὶ συγγραφεῖς, ἠθοποιοί, θεατῶναι, ἐπείσθησαν ὅτι ἀνεκάλυψαν τὴν πυρίτιδα, ἀποδύσαντες τὴν ἐπιτυχίαν εἰς τὰς σκηγογραφίας, ἀφοῦ τοιουτοτρόπως οὐδενὸς εἴθετο τὸ φιλότιμον.

Καὶ τότε ἀπὸ τὰ σκοτεινὰ βάθη τοῦ θεατρικοῦ λεξιλογίου, ἀπὸ τὰς σελίδας ἐκείνης, πού δὲν ἤνοιξε ποτέ του κανεὶς ἐξ ὅσων λυμάνονται σήμερον τὸ θέατρον, ἐφαρέθη μία λέξις, μία λέξις λησιμονημένη, παναρχαία, ἀγνωστος, ἡ ὅποια ἐλαμψεν αἰφινιδίως ὡς ἀστὴρ ἐξ ἀνατολῆς, ἡ λέξις «σκηνοθέτης». Ἡ ἐσφαλμένη μεταφρασις τῆς λέξεως ρεζισέρ, μεταφρασις πού ἐγένετο ἀπὸ ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει γνῶσιν τῆς ἀξίας τοῦ παράγοντος αὐτοῦ τῆς σκηγῆς, καὶ εἰς ἐποχὴν ἴσως πού ὁ ρεζισέρ δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀποκτήσει τὴν σημασίαν, πού τὰ τελευταία χρόνια τῆς θεατρικῆς ἐξελλέξεως εἰς τὴν Εὐρώπην ἀπέδωσαν εἰς τὸ ἔργον του, ἔκαμιν, ὅστε ν' ἀναζητηθῇ πρὸς σωτηρίαν τῆς ἐπιθεωρήσεως ἓνας ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος καμμίαν ἀπολύτως σχετίν δὲν ἔχει μὲ τὸ θεατρικὸν αὐτὸ ἔδος. Ἐτσι ἤθελε νὰ φιγουράρῃ εἰς τὸ προσωπικὸν ἐνὸς θεάτρου καὶ Γερμανὸς ἀκόμη καλλιτέχνης, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ εἶχε φαντασθῇ, βέβαιον, ὅταν κατὰ τὸν παρελθόντα Φεδρουάριον ἐδημοσιεύσαν εἰς τὴν «Νέαν Ἑλλάδα» βαθυτόχαστον ἀρθρον περὶ τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα λύει ὁ ρεζισέρ, καὶ περὶ τῆς καλλιτεχνικῆς του δράσεως ἐν γένει, ὅτι θὰ ἠναγκάζετο νὰ σκιστάρῃ τὴς μακέτες τῆς ἐπιθεωρήσεως. Ἐπειδὴ δὲν εὐρέθη κατὰλληλος ζωγράφος, πού νὰ ἐχῃ κάποιαν ἰδέαν τῶν ἀναγκῶν τοῦ θεάτρου, ἢ κακὴ μεταφρασις μιᾶς λέξεως ἔκαμε τοὺς θεατῶναι νὰ καταφύγουν εἰς ἓνα ξένον ρεζισέρ. Ὅποιος ἔχει μίαν ἐλαχίστην ἰδέαν, ἔστω καὶ ἀορίστως, περὶ τοῦ ἔργου τοῦ ρεζισέρ, ἴμπορεῖ ἀμέσως νὰ ἐνοήσῃ τὴν οἰκτράν παρεξήγησιν πού ἐπέφερον ἡ ἐσφαλμένη ἀπόδοσις εἰς τὴν γλῶσσάν μας ἐνὸς ὄρου τεχνικοῦ.

Ὁπωσδήποτε ἡ ἐφετεινὴ θεατρικὴ περίοδος παρουσιάσει νέαν ἐντελῶς ἀντίληψιν περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐπιθεωρήσεων. Τὰ θεατὰ, καὶ τὰ μικρότερα συνοικιακά ἀκόμη, διαλαοῦν τὰ ἐξῶς των καὶ τὴν πίστιν των εἰς τὸ νέον αὐτὸ τέχνασμα, καὶ κάθε σκηγὴ μᾶς φανερώει καὶ μίαν «φαντασμαγορίαν» πολυτελή. Ἐννοεῖται ὅτι αἱ περισσότεραι ἀπὸ τὰς φαντασμαγορίας αὐτὰς εἶναι ἄτεχνα καὶ ἀκαλαίσθητα ζωγραφικὰ πασαλείμματα ἢ κλασσικά βανουσουρήματα, ἱκανὰ νὰ ὀρθώσουν τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς παντὸς ἀνθρώπου, πού εὐτόχῃσε νὰ ἰδῇ ἓνα ὀπωσδήποτε Εὐρωπαϊκὸν θέατρον καὶ πού ἔχει γνῶσιν τῶν προβλημάτων τῆς σκηγῆς. Οἱ θεατῶναι, καὶ ἀν ἐξέδυσαν πράγματι

και το τέταρτον εστω του ποσου που διαλαλουν, δεν θα κατορθώσουν να τραβήξουν περισσότερον κόσμον του συνήθους εις τα θεάτρα των, ουτε να επανιδουν την επιτυχίαν του 1913, διὰ τους λόγους που εξέθεσα εις την αρχήν. "Αλλως τε τώρα και ο συναγωνισμός μεταξύ των είναι εύκολος, ώστε να μη υπάρχει λόγος επικρατήσεως της μιας ή της άλλης επιθεωρήσεως. Αί σκηνογραφίαι του ειδους αυτού, σκηνογραφίαι που γίνονται διὰ να υπάρχουν αυτά καθ' εαυτάς και όχι διὰ να ερμηνεύουν ωρισμένην διάθεσιν, που εκφράζει ένα δραματικόν έργον, σκηνογραφίαι τουτέστιν από τας οποίας το πνευματικόν στοιχείον λείπει εντελώς, δεν είναι δύσκολον να κατασκευασθούν, και αι μεταξύ των διαφοραί είναι έπουσιώδεις. "Επειτα και τα μηχανικά μέσα, που διαθέτουν τα θεάτρα μας, είναι παιδαριώδη και άστεια, ώστε να αποκλείεται ή συναρπαγή του θεατού εις σειράν σκηνηκων τετρασμάτων, εξ εκείνων εις τα οποια καταφεύγουν συνήθως τα κατώτερα ευρωπαϊκά θεάτρα. Περὶ «πνεύματος» είναι άπρεπές να γίνεται άπλώς λόγος. "Όταν θα έλθη ο άπολογισμός της εφετεινής θεατρικής περιόδου, οι θεατρώναι θα ίδουν, ότι ή έμπνευσις των τους έδλαψε, διότι, χωρίς ν' αυξήσουν τα έσοδά των, ηβήσαν άνευ λόγου το κονδύλιον των εξόδων των.

Το γεγονός αυτό γεννά έλπίδας εις στούς φίλους του θεατρου, οι οποιοι ευχαριστούνται να πιστεύουν, ότι ή εφετεινή ψευδοπολυτέλεια θα μας λυτρώση από την επιθεώρησιν. "Αλλά, μου φαίνεται, ότι είναι καιρός πλέον να μην αυταπατώμεθα. "Εφ' όσον το ελληνικόν θεάτρον εξακολουθει να διευθύνεται από ανθρώπους, οι οποιοι δεν έχουν καλλιτεχνικήν ψυχήν, αλλά μόνον σποραδικάς και σπανιωτάτας καλλιτεχνικάς εκλάμψεις, εφ' όσον, με άλλα λόγια, λείπει από πρωταγωνιστάς και πρωταγωνιστριάς ή φλόγα της τέχνης ή αληθινή, που χαρίζει εις τον άνθρωπον μίαν δύναμιν ιδιαιτέραν, που τον κάμνει θέλοντας και μη σκλάβον της ύψηλης ιδέας που εξυπηρετεί, εφ' όσον, κατά συνέπειαν ή «καλλιτεχνική ήθική», όπως ένόησεν ο κ. Κ. Χατζόπουλος, είναι άγνωστος εις τους εμπόρους της σκηνης, ή επιθεώρησις θα εξακολουθη να παραμένη θεατρική πρόληψις. Και πρέπει να όμολογήσωμεν, ότι ή πρόληψις αυτή δεν είναι άπολύτως άδικαιολόγητος. "Η επιθεώρησις, με την συστηματικήν εκμετάλλευσιν των αισθήσεων και των κακων ένστικτων του κοινου, κατώρθωσε σιγά σιγά να το διαφθείρη, και έτσι ο θεατρώνας είναι βέβαιος, ότι τουλάχιστον ή μισή Αθήνα θα περάση από το ταμειον του θεάτρου του, όταν αναγγελθη ή νέα έτησία συγκομιδή σκηνηκων και τετραστίχων. "Εφ' όσον ήμεις ακόμη οι ίδιοι έννοουμέν να ρίψωμεν κάθε χρόνο μιάν ματιά εις τα κατασκευασματτα αυτά, πως ήμπορει να κατανηκθη ή θεατρική αυτή πρόληψις; Θεωρητικώς δυνάμεθα, βεβαίως, να υποστηρίξωμεν, ότι, αν ένας θιασος από τους καλούς, αντί να παίζη επι-

θεωρησιν, επροτίμα ν' αναβιδάζη έργα, δεν θα εσημείωνε κέρδη ολιγώτερα των όσα συνάζει σήμερα. Θεωρητικώς δηλαδή δύναται να υποστηριχθη, ότι ένα θεάτρον σοβαρόν ήμπορει να κρατηθη τώρα εις την πρωτεύουσαν. "Αλλ' οι Διευθυνται των θεάτρων μας δεν είναι, βέβαια, εκείνοι, που θ' αναλάβουν να άποδείξουν το άκριδες της θεωρίας αυτής. Αυτοι δεν είναι άνθρωποι πνευματικοί, ώστε να πιστεύουν άκρανδάντως εις την θεωρητικήν αλήθειαν, τους λείπει δε συγχρόνως και ή καλλιτεχνική φλόγα. Σκέπτονται ως έμποροι, δεν προτιμούν το ασφαλές από ό,τι είναι άβέβαιον δι' αυτούς.

"Επειτα ή επιθεώρησις έχει και άλλο σπουδαιότατον προτέρημα. "Ότι δεν άπαιτεί καλλιτεχνικήν δημιουργίαν από τον ήθοποιόν. Δεν άπαιτεί σκέψιν, μελέτην, κατανάλωσιν ψυχικών και πνευματικών δυνάμεων. Αυτά τα πράγματα είναι βασανιστήρια δι' ανθρώπους, οι οποιοι, επειδή έτυχε να γίνουν ήθοποιοί, είναι αναγκασμένοι να μαθαίνουν ρόλους άπ' έξω. "Όλοι των προτιμούν να λυτρωθούν από τις πρόβες, και να πηδούν το βράδυ επί της σκηνης, άφου μάλιστα κάθε Ρωμηός είναι και λιγάκι τζουτζές εις το βράθος της ψυχής του. Μία επιθεώρησις, όσον και αν άποτύχη, θα διατηρηθη κουτσά στραβά δύο μήνας εις το δραματολόγιον. Αυτό σκέπτεται ο θεατρώνης, αυτό σκέπτεται ο πρωταγωνιστής, και ή πρωταγωνίστρια, αυτό σκέπτεται κάθε άρσενικός ή θηλυκός ήθοποιός. "Αν τα έξοδα εφέτος είναι περισσότερα, του χρόνου θα είναι ολιγώτερα και ή επιθεώρησις θα κρατηθη όπως πάντοτε. "Ας μη αυταπατώμεθα. Με τας σημερινάς αντιλήψεις, που επικρατούν εις όλην την κοινωνίαν, ας μη αναμένωμεν καλλιτεχνικά κατορθώματα και ήθικους ήρωϊσμούς. Το θεάτρον έχει καταδικασθη πλέον διὰ πολλά έτη εις την Ελλάδα. "Όσοι το αγαπούν, ας το πάρουν άπόφασιν, και ας εργάζωνται εν σιγή θεωρητικώς. "Ετσι, άσυνειδήτως και άθόρυθα—ποιός ξέρει!— ήμπορει να συντελεσθη σιγά σιγά μία αναγέννησις.

ΦΩΤΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ ΤΟΥ ΚΟΥΡΕΛΙΟΥ

File κ. Rodā

Μου φαίνεται περίεργον να βλέπω ότι το «Κουρέλι» και ο συγγραφεύς του Ντάριο Νικοντέμι αποδίδονται εις την Ιταλικήν φιλολογίαν. Με τούτο δεν θέλω να ειπω ότι ή φιλολογία αυτή και μάλιστα ή θεατρική—με ένα Μπράκο, ένα Ντανούντζιο, ένα Τεστόν κ.λ.π.—δεν αξίζει πολύ περισσότερο από το «Κουρέλι» και τον συγγραφέα του. "Απλώς όμως θέλω να πιστοποιήσω ένα γεγονός: ότι ο κ. Νικοντέμι, Ιταλός κατ' όνομα και μάλιστα Λιβοννέζος, δεν έγραψεν οδδέποτε Ιταλικά.

"Εξησε και ανεπτύχθη εις το Παρίσι, έγραψε Γαλλικά και τα έργα του έχουν πολύ περισσότεραν επίδρασιν από το Γαλλικόν παρά από το Ιταλικόν θεάτρον. Εις το «Κουρέλι» άλλως τε δεν είναι και τόσοσν άδιόρατος ή επίδρασις του Ρενάο.

Με άγάτην
Γ. Σ.

Ο ΓΑΛΑΖΗΣ

Το βιβλιαράκι αυτό το όποιον έπέρασεν από όλην την κλίμακα της κριτικής, από τον δίκαιον διθύραμβον του άνθίζοντος πάντοτε Γαβριηλίδου έως την σκόπιμον σιωπήν δυνατων χειριστών της εφήμερης πέννας—ο Θεατρίνος της Ζωής του ποιητού Ρώμου Φιλύρα, μας έκαμεν άθάνατον ένα τύπον ο όποιος έως την ώραν αυτήν δεν υπήρχεν εις τα Νεοελληνικά Γράμματα—τον καυμένον το Γαλαζή.

"Όσοι δεν τον ένθυμούνται άλλοτε κοσμικό και άλλοτε άπόκοσμο, πότε μελαγχολικό και πότε εϋθυμο, άλλοτε αισιόδοξο και άλλοτε άπαισιόδοξο, τώρα χαρούμενο και έπειτα θλιμμένο, σήμερα μαραζωμένο και αύριο εϋθυμο, ώραίο, αλλά και άσχημο, ας τον σημειώσουν εις την μνήμην των.

"Από σήμερα ζή την αντικειμενικήν ζωήν των μεγάλων ήρώων, την τραγικήν ζωήν ή όποια κατορθώνει να γίνη σύμβολον.

Το άμφάν γκατέ, ο μαθητής, ο νέος, ο κοσμικός, ο αυτοκτόνος, το κόρο—ω το κόρο εκείνο!—Το στιγμιότυπον, το έν είδει προλόγου, πάλλονται όλα αυτά τα κεφάλαια εις την άνησυχίαν της πραγματικής υπάρξεως.

"Η τραγικότης ή συγκερασμένη με το υπερούσιον χιούμορ, το χιμαιρικόν κυνήγι με την καρφωμένην ψυχήν εις την λήν των βαρυπνόων άναγκών, το μαγνάδι εκείνο της ποιητικής θλίψεως με το όποιον περικαλύπτεται ή οδυνηρά πραγματικότητα, ή ματαία προσπάθεια της εξόδου από τον έαυτόν μας και την μοιράν μας, μας ένθυμίζει τον Δαυιδ Κόπερφιλδ και τον ήρωα του άθανάτου Θεοδάντες.

"Αμφάν γκατέ, έχει το κίνημα—όπως λέγει ο ίδιος—θετικό και άρνητικό μαζί. Στερεό και σαλεμένο, σοβαροφανές αλλά και είρωνικό.

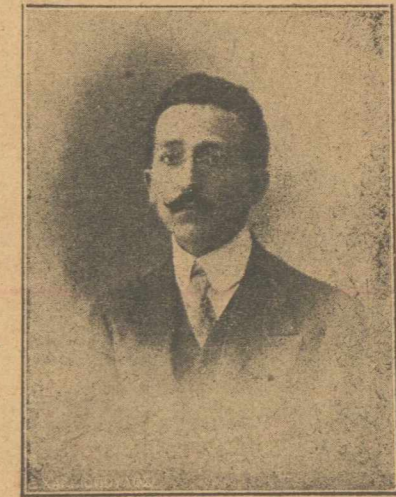
"Μαθητής, σηκώνεται από τη θέση του και απομένει όρθιος. "Η στάση του αυτή εκφράζει την εϋγλωττη άρνησή του.

Συμβάλει αυτό εις την παράδοσιν των μαθηματικών. Είχε την ιδέαν ότι έσο ήταν συνδεμένος με τα θρανία δεν του ήτο δυνατόν να έχη σχέσιν με την θετικότητα και τον άπτό πραγματισμό. "Ηθελε να μιλή με το Σύννεφο, να χαίρεται σε ό,τι είναι άπομακρο και όνειρεμένο, να βρίσκη θέλητρα στίς περιπλοκίς και στα κουβαριάσματα των σχετικοτήτων. "Επάνω εις τον πίνακα—λέγει—ο κόσμος συλλαμβάνεται στη γραμμή του, το σύμπαν καθορίζεται με σημεία και αριθμούς: ο άνθρωπος άντικρύζει την πραγματικότητα περικλεισμένην στο τελλάρο της, κλείνεται σε σύνολο και το άχαλίνωτο πειθαρχείται.

Τα κλάσματα μόνο—μας εξομολογείται—και οι δεκαδικοί τον ένδιαφέρουν. Αυτά είναι λεπτομέρειαι, λέγει, και αντιπροσωπεύουν το φραγμένο. "Αλλά φαίνεται πως τον έμαγνήτιζε και ή αναβολή. Γιατί ή αναβολή θέλγει σαν "Απιθανότης!

Νέος, όμιλει με το αίμά του που σπιθίζει από το μεθύσι του πόθου και της έκπληρώσεως του. Φλόγα της λαμπάδας της ζωής του ο χορτασμός. "Εντούτοις, αν το αίμά του μπορούσε να φωνάξη, θα εσφύριζε σαν Φασουλής. "Α! τους άθλιους! Γιατί να τους δίδω σημασία; τους κρεμνώ στη φούντα του φεσιού μου και γελώ εγώ με τους οίκτροους σπασμούς των. "Αλλά είναι και έλεως, είναι πρό πάντων είλικρινής και όμολογεί—να γελώ και να γελιέμαι, να γλεντώ και να γλεντούν μαζί μου.

Κοσμικός, πληρωνόμενος από την εφημερίδα του για να γράφη κοσμικά πράγματα, έδοκίμασε να παρακολουθήση και τον κόσμον αυτόν εις τας διασκεδάσεις του. "Ετύχασε σε μερικά σαλόνια, άπήγγειλε στίχους, έγέλασε, έκλαψε, έδέχθη είρωνείας και τας απέδωσε πότε με ένστικτική άφελη σκληρότητα και πότε με υπερφυσή δηκτικότητα, άκατάληπτον δι' ανθρώπους αυτών των κύκλων.

Ο συγγραφεύς του «Θεατρίνου της Ζωής» κ. ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΥΡΑΣ.

Ξέρετε, οι άνθρωποι της τάξεως αυτής είναι, ως επί το πλείστον, άνοσοι εις τοιαύτα αίμοσταγή πειράγματα, άνώτεροι υπό την έποψιν αυτήν και των ζώων ακόμη τα οποια χαίρονται κατ' άλλον έσωσ τρόπον την άναισθησίαν των και την άνοιαν...

Αυτοκτόνος, κατά συγκυρίαν όνοματεπωνύμου, πλαστογραφεί και εξαργυρώνει τον θάνατον ενός άλλου με την έντύπωσιν την όποιαν ούτος θα έκαμεν εις οικείους και φίλους. Αί εφημερίδες άφιέρωσαν στήλες όλόκληρες στην τραγικήν αυτοκτοσίαν.

Συγγενείς και γνώριμοι έπλημμύρισαν το σπίτι του, διασπρλίζοντες την Πεντάλφιν της "Αολούμπας, την όποιαν από καιρόν ούτος είχε χαράξει εις το κατώφλι της πατρικής οικίας, ένθ' αυτός, άναρρωννύων εις το στρατιωτικόν νοσοκομείον, όπου ένοσηλεύετο, από κάποιον ύφέσιμον πυρετόν, γελούσε με άφέλειαν

καὶ πονηρίαν μὲν τὸν πλάτων Χαραμίθειον γέλωτα...

Εἰς τὸ Κόμο ἡ ἀγάπη του τὸν ἐθνώτωσε. Δὲν λέγω τίποτε περισσότερον περὶ αὐτοῦ. Τὸ κεφάλαιον αὐτὸ πρέπει ν' ἀναγνωσθῆ δεκάκις ἀπὸ τοῦ ἀναγνώστα μου διὰ τὰ εὐπύσθη ἢ πνευματικότης των.

Εἶναι ἓνα κρυπτογράφημα φιλοσοφικὸν μὴ δεχόμενον μερικὴν ἐξήγησιν. Εἶναι τὸ τέλος τῆς πρώτης ζωῆς τοῦ Γαλαζῆ καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς δευτέρας. Ὁ Γαλαζῆς ἀπὸ τὸν ὕπνον ἐκείνον, εἰς τὸν ὁποῖον παρεδόθη ὡς εἰς τὸν θάνατον μετὰ τὴν ἀποτυχίαν του, ἐξῆλθεν εἰς τὴν ἐπύριον καὶ ἐξῆλθεν εἰς τοὺς δρόμους μεταμορφωμένος χωρὶς νὰ μπορούμε νὰ τὸν ἀναγνωρίσωμε, νὰ τὸν σταματήσωμε καὶ νὰ μάθωμεν ἐκ στόματός του ἀκόμη μερικὰ πράγματα.

Ὁ Γαλαζῆς τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν ἐπέθανε θυμίνωνος ἐπὶ τὴν καρδίαν καὶ ἐπὶ τὴν σκέψην του. Τὰ ἄνθη μὲν τὰ ὅποια τὸν σκεπάζαμε εἶναι ἀμάραντα καὶ τὸ εὐδωλὸν του μέγα εἰς τὴν ἀλλήν τύρην τῆς ζωῆς ἐμφανίζεται εἰς τὰς ρεμβώσεις νύκτας τῶν ἀγρυπνῶν καὶ περιβεβλημένον τὴν μακρὰν, πένθιμον μπερταν τῆς παθητικῆς παλίας ὑπάρξεώς του. Ἡ μέγερτα ἐκείνη ἔχει τριφτὴ καὶ ἔχει ξεθωριάσει κάπως πρὸς ὄψαν τοῦ φοροῦτος αὐτὴν φαντάσματος, διάτρητη ἀπὸ τὰς ὀπλῆς τῆς ὁποίας ἐξορμαί τὸ ὅμιλῃσεν ἄλλοτε αἷμα, εἰς ἀστρόδιον φεγγαρολόην.

M. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΘΕΑΤΡΑ

Εἰς τὸ Ἀθηναϊκὸν ἀπὸ τὸν θίασον Ν. Πλέσσα παρεστάθη πρὸ ἐβδομάδος ἡ ἐπιθεώρησις «Λούνα— Πάρα». Ἡ ἐπιθεώρησις αὕτη κατὰ τὸ πρόγραμμα ἀποδίδεται εἰς τὸν κ. Ν. Μαρσέλλον, συγγραφεὴ πολλῶν ἀποτυγόντων πανηγυρικῶτα δραματικῶν ἔργων. Ὁ πραγματικὸς ὁμοῦ συγγραφεὺς, ὁ ὁποῖος ἔγραψε τὴν εὐφυστάτην σκηνὴν τῆς λογοκρισίας καὶ τῶν πετεινῶν ἐξακολουθεῖ νὰ μὲν ἄγνωστος. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ πνευματωδέστατος χρονογράφος τοῦ «Χρόνου» κ. Τίμος Παπαμιχαήλ. Ὁ θίασος τὴν ἀνεβίβασε μετὰ ἐπιτυχίαν. Εἶναι καὶ αὐτὸ ἓνα ἀπὸ τὰ γνωρίσματα τῆς ἐργατικότητος τοῦ κ. Ν. Πλέσσα. Αἱ δεσποινίδες Πλέσσα, αἱ κυρίαι Μαρίκα καὶ Λόλα Κύρου χαριτωμένοι εἰς τὰς ἐμφανίσεις των.

Εἰς τὸ Πανελλήνιον παρεστάθη τὴν περασμένην Τετάρτη τοῦ κ. Ἀλ. Γαλανοῦ ἡ «Βασιλοπούλα μας Ἀλεξάνδρα» ὑπὸ τοῦ θιάσου τῆς κ. Φωφῆς Γεωργιάδου. Περὶ τοῦ πατριωτικοῦ τούτου ἔργου κρίσεις εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον.

Εἰς τὸ θέατρον Παππαϊωάννου ἐξακολουθεῖ νὰ παίζεται μετὰ ἐξαιρετικὴν συγκέντρωσιν κόσμου ἡ ὀπερέττα τοῦ κ. Ν. Χατζηχριστοῦ καὶ ἡ «Μοντέρνα Κυρία». Τὸ ζεῦχος Ἀφεντάκη, τὸ ὁποῖον ἀκαπάειται, διότι ἀπὸ τοῦ Μαΐου δὲν ἀπουσίασεν οὔτε μιὰ βραδυὰ ἀπὸ τὴν σκηνήν, ἀντικατέστησαν ἡ δὲ Ἀφροδίτη Λαυτάρη καὶ ὁ τενόρος κ. Οἰμβέρτος Μπεντεδούλο. Καὶ τῶν δύο ἡ ἐπιτυχία ὑπῆρξεν ἐξαιρετικὴ. Τὸ κοινὸν τοὺς ἐχειροκρότησε μετὰ ἐνθουσιασμὸν.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΙΤΑΛΙΚΟΝ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ

Ὅλιγον μετὰ τὴν μεταφορὰν τῆς πρωτευούσης ἐκ Ναυπλίου, αἱ Ἀθηναὶ ἤρχισαν μεταβαλλόμεναι εἰς πόλιν ἔχουσαν ἀπαιτήσεις ψυχγωγικῶν κέντρων, κατὰ τὸν Μάιον δὲ τοῦ 1835 ἀνηγγέρθη ὑπὸ τοῦ ἐργολάβου Ἀθανασίου Σκιντζοπούλου τὸ πρῶτον θέατρον, ἐκεῖ ὅπου σήμερον ὑφίσταται ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα. Τὸ θέατρον τοῦτο ἦτο ἀμφιθεατρικῶς οἰκοδομημένον, εἶχε δὲ ἐκτὸς τῶν καθισμάτων τῆς πλατείας καὶ τινα θεωρεῖα «διὰ τὰ ἐπίσημα πρόσωπα τῆς κοινωνίας» Σημειωτέον ὅτι ἦτο ἀσκεπέζ.

Χρονογράφος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὡς ἐξῆς περιγράφει τὸ πρῶτον αὐτὸ θέατρον τοῦ ἀνηγγέρθη εἰς τὴν Ἑλλάδα.

«Τετράπλευρον σκηνίδωμα προχείρως συμπεπηγμένον, ὑψηλῶν ἔχον στεγῆν τὸν ἀπτικὸν οὐρανόν, ὁποῖον κινῶν Ὀφείων ποτέ. Εἰσῆρχετο καὶ ἐπάτειε τὸ κατάχομα, ἐνθα ἐλευθέρως περιεφέροντο ἄνδρες διάφοροι. Εἰς μίαν γωνίαν ἐπόλλουν ζαχαρωτὰ πλησίον ἕσαντο οἱ κρατοῦντες τὰ φανάρια τινῶν ἐκ τῶν θεατῶν. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ ἐδάφους ἦσαν καθίσματα ἀνεβατά, ἡ σκηνὴ κατέκτανε τῆς εἰσόδου, ἀπέναντι τῆς σκηνῆς τὸ θεωρεῖον τοῦ Βασιλέως, ὑψηλὸν καὶ μεμονωμένον ὡς περισσερίον, εἰς τὰς τρεῖς δὲ πλευρὰς τοῦ θεάτρου σειρὰ θεωρεῖων διὰ τοὺς πληθόνοντας 1,50 ὄρ. Φῶτα ἀμυδρά, δυσώδη καὶ δυσωδετέραν καθιστώνα τὴν ἀκριστοτέρα ἐξ αἰτίας τοῦ πνέοντος ἀνέμου. Οἱ θεαταὶ καθήμενοι μετὰ τοὺς πίλους εἰς τὰς κεφαλὰς συνωμιλοῦν, ἐδόμομον, ἐκάπνιζον, ἐχειροκρότουον, ἐκρυάλλον ποικίλα ἐπιθετα παράδοξα.»

Ὁ Pückler Muskan (1) εἰς τὰς ταξιδιωτικὰς του ἀναμνήσεις δίδει ὡραίαν περιγραφὴν τοῦ πρώτου Ἀθηναϊκοῦ θεάτρου, παραστατικῶτα ἰδίως εἰκονίζων τὴν τάξιν καὶ τὸν πανφασσοισμὸν, τοῦ ἐπεκράτει εἰς αὐτὸ.

Εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ θεωρεῖα, γράφει ὁ Muskan, διεκρίνετο ἡ χαριστέρα γυνὴ τῶν Ἀθηνηνῶν, σύζυγος Ὑπουργοῦ, ἣτις στηρίζουσα τὴν ὡραίαν τῆς κεφαλὴν ἐπὶ τῆς χειρὸς τῆς ἐρρέμβιζεν, ἐνθ' εἰς τὸ παραπλευρῶς θεωρεῖον ὁ κλητῆρ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ, φέρων ὑπερήφανον τὸ εὐρυθρόν του φέσιον καὶ μετ' ἤθος Ἀσιανοῦ μεγαστάνου ἐκάπνιζε τὸ ὑπερμέγεθος τσιμποῦκι του, καταγινόμενος εἰς τὸ νὰ ἐξακοντίζει τολύπας καπνοῦ εἰς τὸ πρόσωπον τῆς δεσποίνης του, ἡ ὁποία οὐδῶλος ἐφαίνετο δυσκνισχετοῦσα οὔτε ἀπὸ τὴν παρουσίαν τοῦ ὑψηρέτου, οὔτε ἀπὸ τὸν ἀπόζωντα καπνὸν τοῦ τσιμποῦκιου, μετ' ὅν ὁποῖον πᾶν ἄλλο ἢ σεβασμοῦ θυμιάματα ἔκαμινεν.»

Τοιοῦτο λοιπὸν τὸ πρῶτον θέατρον τὸ ὁποῖον ἀνηγγέρθη, εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἐνώπιον πυ...

(1) Ὁ Pückler Muskan εἰσοκεφθεῖς τὰς Ἀθήνας ἔγραψε ταξιδιωτικὰς ἐπιπτώσεις του ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Hermann.

κνοτάτου ἀκροατηρίου διὰ πρώτην φορὰν ἐξετέλεσε διάφορα γυμνάσια «συνοδεῖα», ὅπως ἐκαλεῖτο τότε ὁ θίασος, πλανοδίων Ἰταλῶν σχοινοβατῶν.

Αἱ ἐπιτυχίαι τοῦ Σκιντζοπούλου ἐπροκάλεσαν τὴν προσοχὴν ἐπιχειρηματιῶν τινῶν, Γαϊτάνου Μέλη ὀνόματι, ὅστις ἐνάμισυ περίπου ἔτος ἀπὸ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ πρώτου ἐν Ἀθήναις θεάτρου ἀνήγειρε νέον θέατρον μετὰ τῆς πλατείας τοῦ Ἱεροῦ Ἀδῶου καὶ τῆς οδοῦ Αἰδίου, προωρισμένον, ὡς ἔλεγε, διὰ τὴν ἀριστοκρατίαν. Τὸ θέατρον τοῦ Μέλῆ ἦτο ἐτοιμον περὶ τὰ τέλη Δεκεμβρίου 1836, ὅπως δὲ καὶ τὸ πρῶτον, οὕτω καὶ αὐτὸ ἦτο εὐλινον, συγκρινόμενον ὅμοιως πρὸς τὸ τοῦ Σκιντζοπούλου ἐπαρουσίαζε τὰ πλεονεκτήματα ὅτι εἶχε στεγῆν καὶ ὑπόβολετον.

Χρονογράφος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔγραψε διὰ τὸ θέατρον Μέλῆ (2):

«Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι μετὰ τῶν ἀναφανέντων μέχρι τοῦδε εἰς τὴν πόλιν μας θεάτρων τὸ τοῦ κ. Μέλῆ εἶναι ἀναντιρρήτως τὸ ἐντελέστερον τίποτε δὲν λείπει εἰς αὐτὸ ἀφ' ὅσα καθιστοῖσι τὰ μεγαλεῖτερα τῶν Παρισίων καὶ τῆς Ἰταλίας θεάτρα σκηνῶν διάφορα, ὀρχήστρα, ἐπεδάφιος αἴθουσα (rail-terret), στοά, δωμάτια, ἀμφιθέατρον, τὰ πάντα ὡς τὰ λοιπὰ τῆς Εὐρώπης μέρη.»

Τὸ μὲ Παρισινὰ καὶ Ἰταλικὰ θεάτρα ἀμιλλόμενον θέατρον τοῦ Μέλῆ ἐνεκαινίασε «συνοδεῖα» Ἰταλῶν σχοινοβατῶν, εἰς τὴν ὁποῖαν συμμετεῖχε καὶ αὐτὸς ὁ Μέλῆς, οὕτως ἐθαυμάσθη κατὰ τὸν τότε χρονογράφου «ἡ ἀθλητικὴ δύναμις, δι' ἣν τὸ φίλοναλον τῆς Ἑλλάδος κοινὸν ἔτρεχε σωρηδὸν εἰς τὰς παραστάσεις του καὶ θαύμαζεν αὐτόν.»

Τὸ θέατρον τοῦ Μέλῆ ἀνοιχθὲν τὴν δευτέραν ἡμέραν τοῦ Πάσχα ἐξεκλούθει νὰ ἐφαλκύνῃ τὴν συρροὴν τοῦ πλήθους ἐπὶ ἓνα καὶ ἡμισυ σχεδὸν μῆνα, ὅπότε τὸ κοινὸν ἤρχισε νὰ κουράζεται, καίτοι ὁ θίασος ἀνέπτυσσε «τὴν αὐτὴν ἐπιδεξιότητα εἰς τὰς σχοινοδασίας, τὴν αὐτὴν δύναμιν εἰς τὰς σωματικὰς ἐξασκήσεις, τὴν αὐτὴν κομψότητα καὶ τὴν αὐτὴν παντομιμικὴν δεινότητα». Ὁ Μέλῆς ἐσκεφέθη τότε νὰ μεταβάλλῃ τοὺς σχοινοδάτας, οἱ ὁποῖοι ἀπετέλουσαν τὸν θίασον του, εἰς ἀοιδούς. Μίαν ὡραίαν λοιπὸν πρῶταν τοῦ 1837 τὸ νοήμον κοινὸν τῆς πρωτευούσης εἰδοποιεῖτο ὅτι τὴν ἑσπέραν τῆς 4ης Ἰουλίου ὁ σχοινοδατικὸς θίασος τοῦ Μέλῆ θὰ ἐξετέλει τὴν πρώτην πρᾶξιν τοῦ «Κουρέως τῆς Σεβιλίας» ἐνὸς τῶν ἀριστουργμάτων τοῦ περιδόξου Ἰταλοῦ Μουσικογράφου Ροσσίνη, ὅπως ἔγραφον τότε αἱ ἐφημερίδες.

Τὴν νύκτα τῆς παραστάσεως τὸ πλῆθος ἤρχισε νὰ συρρέῃ ἀπὸ τὴν 7ην ἑσπερινὴν ὥραν εἰς τὸ θέατρον, ἐνθ' ἡ ἐναρχεῖς εἶχεν ὀρίσθη διὰ τὴν 9ην. «Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο—γράφει ὁ χρονογράφος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης—ἕκαστος δύναιται νὰ φαντασθῆ ὅποια κινήσεις, ὅποια ταραχὴ ἐγίνετο μετὰ τῶν πλήθους»

(1) «Ἑλληνικὸς Ταχυδρόμος» 5 Ἰουνίου 1837.

(2) «Ἑλληνικὸς Ταχυδρόμος» 5 Ἰουλίου 1837.

ποτὲ μὲν λογομαχίαι διὰ τὰς θέσεις, ποτὲ δὲ φόβος μήπως τὸ θέατρον κρημνισθῆ, ποτὲ δὲ καὶ εὖλα ἀποσπόμενα ἐκ τῶν στηλῶν καὶ πίπτοντα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν εἰς τὴν ἐπεδάφιον αἴθουσαν εὑρισκομένων θεατῶν, ἐπέφερον φωνὰς καὶ σαρκασμούς». Τέλος πάντων ἐν τῷ μέσῳ τοιοῦτου θορυβοῦ ὀρχήστρα τις συγκειμένη ἐξ 9 ἢ 10 ὀργάνων, μετὰ τῶν ὁποίων δύο μόνον βιόλια, ἤρχισε νὰ ἐκτελῆ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ «Κουρέως», ἐνθ' ὃ ἐπληθὺς ἐξηκολούθει νὰ φωνασκῆ. Ἐὰν κρίνῃ τις ἐκ τῶν κριτικῶν τῶν δημοσιευθειῶν εἰς τὰς τότε ἐφημερίδας, ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀπράξεως τοῦ «Κουρέως» δὲν ὑπῆρξεν ἀνταξία τῶν προσδοκίων τῶν ὀλίγων ἐκ τῶν πολλῶν ἀκροατῶν, οἵτινες ἐτύχε νὰ ταξειδέουσιν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ νὰ ἔχουν ἰδέαν τοῦ μελοδράματος. Σημειωτέον ὅτι διὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν γυναῖκα εἰς τὸν σχοινοδατικὸν θίασον τοῦ Μέλῆ ἀπεκόπη ἐντελῶς τὸ πρόσωπον τῆς Ροζίνας. Τὸ πολὺ ἐν τούτοις πλῆθος ἐνεθουσιάσθη ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς πρώτης πράξεως τοῦ «Κουρέως τοῦ Σεβιλίας», ἐπανειλημμένως δ' ἐκάλεσε τοὺς δρᾶστας ἐπὶ τῆς σκηνῆς, τοὺς ἐχειροκρότησε καὶ τοὺς ἐπευφήμησεν. Οἱ σχοινοδατοαοιδοί, οἱ «πρωταθληταὶ» κατὰ τὰς ἐφημερίδας ἐδίστασαν ἐπὶ πολὺ ἂν ἔπρεπε νὰ παρουσιασθοῦν, διότι ἐφοβοῦντο μήπως τὰ χειροκροτήματα δὲν ἦσαν εἰλικρινῆ· πρὸ τῆς ἐπιμονῆς ὅμοιως τοῦ κοινοῦ ἐπαρουσιάσθησαν καὶ ἠχηρῆσθησαν συγκεκινήμενοι. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ μελοδραματικοῦ αὐτοῦ πραξικοπήματος ἀφίκοντο οἱ Βασιλεῖς, πρὸς τιμὴν τῶν ὁποίων παρεστάθησαν δύο «παντομμικαὶ παραστάσεις». Αἱ ἐκ τῆς παραστάσεως ἐσπράξεις ἀνήλθον εἰς 500 διστήλα.

Δύο μῆνας περίπου ἀργότερον ἡ «συνοδεῖα» τοῦ Μέλῆ συμπληρωθεῖσα διὰ τῆς μετακλήσεως ἐξ Ἰταλίας ἀοιδῶν, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ τινες εἰς τὸ ὡραῖον φύλον ἀνήκουσαι, ἐξετέλεσεν ὀλόκληρον τὸν «Κουρέα τῆς Σεβιλίας». Τὸ μουσικὸν αὐτὸ γεγονός, τὸ ὁποῖον ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὰς ἐφημερίδας νὰ ἐξάρουν τὴν ἀποστολὴν τοῦ θεάτρου, ἔλαβε χώραν τὴν 9ην Ἀγούστου 1837.

Ἡ ἐπιτυχία τῆς παραστάσεως ὑπερέβη τὰς ἐλπίδας τῶν ἀκροατῶν, οἱ ὁποῖοι ἐνθουσιωδῶς ἐχειροκρότησαν τοὺς ἐκτελεστάς, «μ' ἐνδόμυχον δὲ εὐχαρίστησιν ζωγραφισμένην εἰς τὰ πρόσωπά των ἤκουσαν τὴν ἠδυτάτην τοῦ περιδόξου Ροσσίνι μουσικὴν». Τὸ πρόσωπον τῆς Ροζίνας ὑπεδύθη ἡ Ἰταλίς «τραγωδίστρια» ὅπως ἐκαλοῦντο τότε αἱ ἀοιδοί, Ρόζα Βαλδὸνη Τοζίνη, ἡ ὁποία, κατὰ τοὺς τότε κριτικογράφους, «κατώρθωσε νὰ σύρῃ ὑπὲρ αὐτῆς ὄλων τῶν θεατῶν τὰς λευκὰς ψήφους».

Τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀλμαβίθα ὑπεδύθη ὁ Σανσόνη, ὁ ὁποῖος ἀργότερον ἀνήγειρε τὸ πρῶτον νόστιμον καὶ ἄξιον λόγου θέατρον εἰς τὰς Ἀθήνας. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς χοροὺς ἀπὸ τὰς αὐτὰς ἐφημερίδας πληροφοροῦμεθα ὅτι «ἐψαλλον ἀρμονικῶτατα», ἐν γένει δὲ συνδαλὸν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Ροσσινείου

άριστουργήματος, καιτοι αϊ φωνάκι τών αοιδών «εξα-
τιμίζοντο από τας ρωγμάς του ξυλίνου θεάτρου».
Η «συνοδεία» του Μέλνι εξηκολούθησεν επί ένα
περίπου μήνα εισέτι τας παραστάσεις της, μεθ' η
απήλθεν εις Ιταλίαν συναποκομίζουσα τας δάφνας
των επιτυχιών της. Εκτοτε μελοδραματικός θίασος
άξιος λόγου δέν επεσεκέφθη την Ελλάδα η μετὰ πα-
ρέλευσιν δύο ετών, όποτε άνηγγέρθη το θεάτρον
Μπούκουρα, περι το όποίου πιθανόν ν' άπασχολήσω
εις προσεχές μου άρθρον τούς αναγνώστας του «Θε-
άτρου και Τέχνης».

Θ. Ν. ΣΥΝΑΔΙΝΟΣ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΜΟΥ

Ό άξιότιμος διευθυντής του καλλιτεχνικού περιο-
δικου «Τέχνη και Θέατρον» μου εξήτησε και έδέχθη
ν' αναλάβω την κριτική των δοησομένων μουσικών
συναυλιών. Επί τη εύκαιρία λοιπόν της τελευταίας
εις Νέον Φάληρον συναυλίας μου παρακαλώ τούς
άξιότιμους αναγνώστας να μου επιτρέψουν να έκφέρω
και έγω τας... κρίσεις μου.

Είμαι ιδιαίτερος ευτυχής που μου δίδεται η εύκαι-
ρία να κρίνω επί τέλους κ' έγω δημοσίως τον έαυτόν
μου, σάς υπόσχομαι δε ότι θα προσπαθήσω να είμαι
όσον το δυνατόν άμερόληπτος. Το πρόγραμμά μου
ήρχε με την πέμπτην συνάτη του Μπετόβεν γιά
πάνο και βιολί. Νομίζω ότι η συνάτη αυτή υπήρξεν
η ευτυχέστερα έκτελεσις του προγράμματός μου, και
όσοι εκ των ακροατών μου ήξευραν ότι ο Μπετόβεν
την έχει ονομάσει Σονάταν της άνοιξως (Frühling-
Sonate) έλπίζω να μη την ήσαν χειμωνιάτικη.
Πρέπει όμως να όμολογήσω ότι με έβοήθησεν εις
την ευτυχή έκτελεσί της και ο πολλά υποσχομένος
νεαρός μας συνθέτης κύριος Μητρόπουλος.

Η δεσποινίς Άννα Καίσαρη, το πειό φρέσκο χρυ-
σοόν μετάλλιον του Όδείου, είχε την καλωσύνη να
μου παράσχη την ευγενή της σύμπραξιν. Η φρεσκάδα
της φωνής της καθώς και το βαθύ δραματικό της αϊ-
σθημα της επέτρεψαν να μάς ένθουσιάζη εις δύο πα-
λαιάς συνθέσεις του Περγγολιέζε και του Σούπερτ.

Οι άξιότιμοι ακροατάι μου έν είχαν τώ μεταξυ είσα-
έλθει και άφοϋ ευρον την καλύτεραν έκαστος θέου
μου επέτρεψαν ν' αρχίσω το κονσέρτο του Μένδελσον.

Το άριστούργημα αυτό έπρεπε να το παίξω καλύ-
τερα, διότι αισθάνομαι να μη μου λείπη τίποτε απ'
ό,τι χρειάζεται δια την τελείαν έκτέλεσιν του. Ευτυ-
χώς αϊ μερικά άτέλεια της έκτελέσεως δέν ήταν παρά
καθαρως τεχνικά, πράγμα το όποιον με κάμνει να
πιστεύω ότι με ολιγωτέραν ζέστην θα είχα μελετη-
σει περισσότερο. Κοιτακείομαι έν τούτοις να νομίζω
ότι απέδωσα το ρομαντικό αισθημα που άπαιτεί η
ώραία αυτή σύνθεσις ως και το στυλ, πράγματα άρ-
κετά δύσκολα.

Η δεσποινίς Καίσαρη με την Άριαν του Άσώτου
Τζιού μ' έκαμε ν' αγαπήσω περισσότερο τον σύγχρο-
νον Γάλλον συνθέτην Debussy. Είναι μιά απο τας
παλαιάς του συνθέσεις, η οποία όμολογώ ότι με συνε-
κίνησε περισσότερο από μερικά τωρινά του πρώτο-
τυπα τραγούδια. Όσον άφορᾶ δε τας Stances του

Flégier είμεθα ευτυχεις που η χάρις και το ταλέντο
της δεσποινίδος Καίσαρη μάς άπασχόλησε περισσότε-
ρον από την σύνθεσιν. Τα τρία Βιεννέζικα βάλας του
Kreisler θα ένθουσιάζον έτι περισσότερο, εάν η έκτέ-
λεσις των εκ μέρος μου ήτο ολιγωτέρον νευρική.

Μ' όλα ταύτα μερικοί εκ των ακροατών μου μ' έβε-
βαίωσαν ότι μετὰ δυσκολίας ένίκησαν τον πειρασμόν
του να χορεύσουν, αφ' όπου συμπεραίνω ότι δέν εξε-
τελέσθησαν με ύφος επικηδείων έμβατηρίων.

Και τώρα όσοι ενδιαβασαν τας γραμμάς αυτας άς
με συχωρήσουν που έμίλησα τόσο γιά τον έαυτό μου,
προτίθεμαι όμως να μιλήσω περισσότερο δι' εκείνους
που θα μου δοθή η εύκαιρία να χειροκροτήσω με την
καλλιτεχνικήν άμεροληψίαν που χρειάζεται κάθε
κριτική.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ-ΛΥΚΟΥΔΗΣ

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Η έφετεινή χειμερινή περίοδος του κινήματογρά-
φου «Πανθέου» υπό την νέαν του διευθυνσιν, του γνω-
στοϋ εις τον κινήματογραφικόν κόσμον κ. Άθανασίου
Δ. Περδίτη, θα σημειώση σταθμόν εξαιρετικής επιτυ-
χίας. Θα παρελάσουν κατά σειράν όλα τα άριστουρ-
γήματα των καλύτερων έργοστασιών του κόσμου, ως
και του γνωστοϋ ανά την ύφήλιον μεγαλύτερου Οίκου
«Caesar Films» με πρωταγωνίστριαν την Φρ. Μερ-
τίνη, του όποίου την άποκλειστικήν εκμετάλλευσιν
ταινιών έχουν οι κ. κ. Γαίτης και Μόσχος.

Θα παρουσιάση εις το Άθηναϊκόν κοινόν τούς δι-
ασημοτέρους ήθοποιούς της Ιταλικής και Γαλλικής
κινήματογραφίας εις τα νεώτερα άριστουργήματά των,
ήτοι: τας Κυρίας Φραντζέσκαν Μπερτίνη, Μαθίλ-
θην Κασσαί, Διάναν Καρρέν, Βικτωρίαν Λεπάντο,
Λέδαν Γλύς, Άλδαν Μπορέλλη, άδελφήν της Αήδας
Μπορέλλη, την όποιαν υπερβαίνει εις κάλλος και τέ-
χνην, Ελένην Μακρόφσκα, Ρίταν Ζολιδέ, Μαρίαν
Κορβέν, εις το συγκινητικόν έργον «Το χρυσοόν βέ-
λος». Εκ του άνδρικού προσωπικού σημειούμεν τον
Γουσταδον Σερένα τον συμπληθ συνεργάτην της Μπερ-
τίνης, Μάριον Μποννάρ, Αιμίλιον Γκιόνε, τον γνωστόν
άπαγγην της «Μαύρης ταβέρας» εις 4 νέους ρόλους,
Α. Πικάσο, Μπενέτι, Δέ Ρίξο και τον Καρμινάτην.

Το «Πανθεόν» θα παρουσιάση επίσης την κόμησ-
σαν;;; την γόησαν και διακεκριμένην κυρίαν της
Ρωμαϊκής άριστοκρατίας, σύζυγον βουλευτου, η όποια
θα παίξη με τον μικρήσιον Vittorio Bourbon del
Monte εις μίαν ταινίαν κατασκευαζομένην προς όφε-
λος του Έρυθρου Σταυρού. Ο τίτλος της ταινίας η
όποια θα στοιχήση μεγάλα ποσά και θα είναι το γε-
γονός της ημέρας είναι;;; ;

Αϊ ταινίαι, όλα ιδιοκτησία του «Πανθέου», θα
προέρχονται από τα γνωστά δια την καλλιτεχνίαν των
καταστήματα:

«Καϊσαρ Φιλμ» της Ρώμης, «Πολιφίλμ Φιλμ» της
Νεαπόλεως, «Κοσμοπόλι» της Ρώμης, «Άμπρόζιο»
του Τουρίνου, «Πασιονάκι» του Τουρίνου, «Λομ-
πάρδο» της Ρώμης και «Φιλμ ντ'άρτ» των Παρισίων.

ΛΕΩΝΙΔΑ ΑΝΔΡΕΪΕΦ
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΙΒΑΝΟΒΝΑ

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ 4

—Παρεστάθη εις το Βασιλικόν Θέατρον υπό του διαόου Κυβέλης—

Τόν Χειμώνα του 1915

Μετάφρασις Σ. ΜΑΡΚΕΛΛΟΥ

(Συνέχεια εκ του προηγουμένου)

ΚΟΡΟΜΥΣΛΟΒ Τι φλυαρείς, Τοροπέτς;...(πηγαίνει,
ενῶ φαίνεται δι προσέχει εις τον διάλογον τών άλλων,
στη γωνία για να κοιτάξη για τη Λίζα. ΟΙ δύο άλλοι
ζωγράφοι εξακολουθούν να φιλονεικούν, ο Άλέξης ση-
κώνει τούς ώμους και πλησιάζει στο τραπέζι).
ΤΕΠΛΩΒΕΚΙ Ό δίσκος σου είναι άδειος, Σαλώμη, αν
το επιτρέπετε όμως, θα βάλω το κεφάλι μου μέσα
σ' αυτόν.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ Θέλετε να το χάσετε;

ΤΕΠΛΩΒΕΚΙ Θέλω να γίνω ο προφήτης σας!

ΜΕΝΤΙΚΩΒ Χά...Χά...ώραία το είπε! (σφυρίζει κοι-
τάζων προς τα εμπρός). Έτσι φεύγουν τα νιάτα.
Τί λέντε κύριοι προφήται; Πίνομε ένα ποτηράκι
άκόμη;

ΑΛΕΞΗΣ Πότε θα έλθη ο Γιώργης, Κατίνα;

ΚΟΡΟΜΥΣΛΟΒ (Πηγαίνει και κἀθεται κοντά στη
Λίζα.) Γιατί κἀθεσθε εδώ στο σκοτάδι, Λιζέττα; Θα
πλήττειτε εδώ...

ΛΙΖΑ Καθόλου!

ΚΟΡΟΜΥΣΛΟΒ Τα μάτια βέβαια ξεκουράζονται στο
ήμίφως εδώ. Άκούσατε τις φλυαρίες εκείνες εκεί...
είμαστε άλλόκοτοι άνθρωποι έμεεις οι καλλιτέχναι, ε;
ΛΙΖΑ Ναι.

ΚΟΡΟΜΥΣΛΟΒ Λίζα...(της πιάνει το χέρι).

ΛΙΖΑ (άποσύρει το χέρι της.) Άφήστε το χέρι μου!
Είμαι άλήθεια, κύριε Παύλο, ότι ο Μεντικώβ...είναι
έρωμένος της Κατίνας; Κατά τύχην είδα σήμερα που
την φιλούσε στη σκάλα!

ΚΟΡΟΜΥΣΛΟΒ Άλήθεια; Λίζα αγαπητή μου...

ΛΙΖΑ (άπομακρύνεται απ' αυτόν όπισθοχωροούσα
προς την γωνία του ντιβανίου.) Άφήστε με ήσυχη!
Άκούτε; Ό Θεέ μου...Φύγετε λοιπόν. Δέν ντρεπό-
σαστε να μου μιλάτε έτσι και να με λέτε Λίζα; Φύ-
γετε...άκούτε... (ο Κορομυσλόβ μένει λίγες στιγμές
σικεπτικός, έπειτα ύπώνει τούς ώμους και άπομα-
κρύνεται).

ΜΕΝΤΙΚΩΒ Πολύ ώραία το είπε...Κυρίαί και κύριοι,
σήμερα είμαι πολύ αισθηματικός, έτσι που ήθελα
να πιώ μαζί μ' όλο τον κόσμο, όλους να τούς κάνω
άδελφοποιτούς. (Περιφέρει ολόγυρα το βλέμμα του).
Τι ιδέα έχεις σύ, Σχούρα;

ΤΟΡΟΠΕΤΣ Νά, άφοϋ είσαι σήμερα τόσο αισθηματι-
κός, σου επιτρέπω να με κεράσης ένα ρακί. Ποῦ έχεις

το πιάτο με το χοιρομέρι; (παίρνει με το πιρσούτι
ένα κομμάτι χοιρομέρι).

ΚΟΡΟΜΥΣΛΟΒ ΈΕ, Τοροπέτς. Γρῶς με όρεξι. Για διη-
γήσου μας πως έφαγες στρεβδιά στην Ιταλία. (στην
Κατερίνα) Ξεκουραστήκατε, έρίτιμος κυρία; Τότε άνε-
δητε, σάς παρακαλώ, πάλι εις το ίκρίωμα.

ΑΛΕΞΗΣ (γελά) Είς το ίκρίωμα; Παράδοξη τέχνη.
Έν γένει, Παύλο, το σύνολον εδώ μέσα, το ύφος, οι
τρόποι, όλα είναι άλλόκοτα. Μην λησμονήσης, Κα-
τίνα, ότι θέλω να σου μιλήσω.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ Δέν θα το λησμονήσω.

ΚΟΡΟΜΥΣΛΟΒ (σικυθροποιός.) Καλύτερα θα κἀνης,
Άλέξη, να πᾶς στο δωμάτιό σου.

ΑΛΕΞΗΣ Με διώχνετε, Παύλο Άλεξέγεβιτς;...

ΚΟΡΟΜΥΣΛΟΒ Δέν διώχνω ούτε τον Μεντικώβ, πολυ
λιγώτερο έναν καλό νέο σαν έσένα. Φροντίζω μόνο
για τη σωτηρία της ψυχής σου, παιδί μου. Έλθετε,
Κατερίνα Ίβανόβνα. (Οι δύο καλλιτέχναι και ο Μεντι-
κώβ γελοῦν.) Η Κατερίνα λαμβάνει τη σίασι της για
την εικόνα, ο Τεπλόβσκι τρώγει σάντινιτς. Επί τινος
σιγμᾶς επικρατεί σιγή).

ΣΤΑΝΙΣΛΑΒΟΒΙΤΣ Πές μου, Μεντικώβ, είναι άλήθεια
πως μπορεί κανείς να μπη στη Βουλή, αν βρη είσι-
τήριο;

ΜΕΝΤΙΚΩΒ Σου δίνω όσα θέλεις, αλλά θα μου δώσης
ένα σκίτσο. Δωρεάν δέν δίνω τίποτα!

ΤΟΡΟΠΕΤΣ Δώσ' του' έτσι κ' έτσι θα στο κλέψη!
ΑΛΕΞΗΣ (σοβαρά.) Γιατί δέν τον δέρνετε μια φορά
γερά;

ΤΟΡΟΠΕΤΣ Καλή ιδέα! Θα το δοκιμάσω με την
πρώτη εύκαιρία!

ΜΕΝΤΙΚΩΒ (εγείρεται.) Νά η άμοιδή μου για την
άγάπη μου προς την τέχνη! Ό άνθρωποι! Άνθρωποι!
τί κακοί που είσαστε! (ψιθυρίζων το ᾠσμα «Έτσι
περνᾶ η ζωή χωρίς ν' άφήνη ίχνη» πηγαίνει εις την
σικεπτική γωνία που κἀθεται η Λίζα).

ΤΕΠΛΩΒΕΚΙ Τι λέτε, Κατερίνα Ίβανόβνα; Κάνουμε
ένα περίπατο σήμερα; Θα πάμε πρώτα-πρώτα με
τ' αυτοκίνητο στο νησί. Θυμάστε που μου το έχετε
υποσχεθή; Επίμένω να κρατήσετε την υποσχεσί σας.

ΚΟΡΟΜΥΣΛΟΒ Μή μάς ένοχλεις, ξελογιαστή! Καλύ-
τερα να μάς παίξης κάτι στο πιάνο. Δείξε μας τί
ξέρεις!

ΜΕΝΤΙΚΩΒ "Ετσι συλλογισμένη! ... «Βυθισμένη σ' όνειρα γλυκά» ... "Αχ! Λιζέττα Ίβανόβνα! "Αγγελε αγνότητος και άθωφότητος! ... Δέν μπορείτε σεΐς νά καταλάβετε τόν λόγο που έμιας τούς άνδρας ... τούς έρρήμους, χωρίς οικογένειαν άνδρας, μάς θέλγει και μάς τραβά τόν άλκοόλ! "Αχ! Λιζούλα Ίβανόβνα! ... "Αχ! Λιζάκι ...

ΛΙΖΑ Τί θάρρος είν' αυτό, κύριε; ... Σάς τόν άπαγορεύω! ...

ΜΕΝΤΙΚΩΒ (αύθαδώς). Δέν μου τόν έπιτρέπετε; Χά! Χά! Χά! ... Λοιπόν στόν Κορομυσιλόδ μόνον έπιτρέπετε νά σάς μιλή έτσι, σέ μένα όμως όχι! ... Περιέργο, Λιζέττα! ... Πολύ περιέργο!

ΛΙΖΑ. (σηκώνεται). Θα τόν πώ τώρα άμέσως στόν "Αλέξη.

ΜΕΝΤΙΚΩΒ (τρομάζει). "Οχι! όχι! ... δέν θα τόν ξανακάνω! "Εχοράτευα μόνο! Είμαι άστειος! Δέν ξέρω για ποιόν λόγο οί άνθρωποι με παίρνουν για σοβαρό ... αλλά πραγματικώς είμαι άστειος, Λιζέττα! Συγγνώμη, "Ελισάβετ Ίβανόβνα!— Δέν μου έπιτρέπετε νά φιλήσω τόν χέρι σας; ... ένα δακτυλάκι μόνο! ... ένα μικρό κι αγνό δακτυλάκι μονάχα... "Αστειεύομαι μόνο ... τί άνοησία! ... (τις τελευταίες λέξεις τις λέει μόνος του, καθότι η Λίζα άπεμακρύνθη εκείνος μένει άκόμη σιγμάς τινος πίσω από τόν παραλείομα και περιμένει ώς ν' αρχίση πάλι εΐς τόν άτελιέ ή συνομιλία, έπειτα έξέρχεται μετά προφύλαξω; από τή γωνία και χωρίς νά τόν ιδή κανείς και διά λοξοδρομιών δλισθαίνει πλησίον τής τραπέζης).

ΚΟΡΟΜΥΣΛΟΒ "Α! Λίζα ... Δώτετέ της νά φάγη κάτι. "Αλέξη! είδεμή ή δεσποινίς θα πέση από εξάντλησιν. Σχούρα! Σχουράτσα! πήγαινε νά σοϋ δώση ή Μάρθα καθρό πιάτο ... πήγαινε, άγαπητέ μου!

ΛΙΖΑ Σάς λέγουν, Σχούρα; εύχαριστώ, "Αλέξη! δέν πεινώ!

ΣΧΟΥΡΑ "Ο θεός με λέει έτσι! "Ηρθ' άπ' τήν έπαρχία!

ΤΣΙΛΟΒΕΚΗ (άπ' τόν πιάτο). Για νά κάνη τήν τύχη του στήν πρωτεύουσα! Νά σοϋ πώ, Παύλο! ... αρχίζω νά πλήττω!

ΚΟΡΟΜΥΣΛΟΒ Λίγη ύπομονή.

("Ακολουθεί)

ΝΕΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΟΥ ΩΔΕΙΟΥ

Τόν "Αθηναϊκόν "Ωδειόν απέκτησε νέον καθηγητήν, τόν καλλιτέχνην του βιολίου κ. Γεώργιον Εύσταθίου-Λυκούδη. "Ητο καιρός ό νεαρός ούτος καλλιτέχνης νά διδάξη εΐς τόν "Ωδειόν μας. "Η άπόφασις περί του διορισμού του ήκούσθη με πολύ ενδιαφέρον από τόν καλλιτεχνικόν κόσμον. Εΐς τόν καθηγητικόν προσωπικόν του "Ωδείου προσετέθη ένα από τά νεώτερα καλλιτεχνικά πνεύματτα, τά πλέον πολιτισμένα και άνήσυχα. "Ημπορεί νά σημειωθί, χωρίς υπερβολήν, ότι διά τόν τμήμα του βιολίου εν τώ "Ωδειώ αρχίζει μία νέα περίοδος έντελώς εξαιρετική.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ ΚΑΙ Η ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ

Δεχόμεθα κάθε συζήτησιν και κάθε άπάντησιν τών αντιφρονούντων πρὸς τήν κριτικήν τών συνεργατῶν μας, υπό δύο όμως όρους. Νά μη αποδίδουν εΐς τούς συνεργάτας μας προθέσεις κακοβούλους, προερχόμενας δῆθεν από προσωπικούς ή συμφεροντολογικούς λόγους και νά μη γράφουν φράσεις ύβριστικής.

**

"Η κ. Ρεβέκκα, ή γνωστή καλλιτέχνης του ζοματος, μάς απέστειλεν έπιστολήν άπευθυνομένην πρὸς τόν κ. Βενιαρέλην, εΐς άπάντησιν τών όσα έγραψε περί του "Ελληνικού Μελοδράματος εΐς τόν προηγούμενον φύλλον. "Εξ αϋτής δημοσιεύομεν μόνον όσα ενδιαφέρουν τόν ζήτημά μας, τά δε λοιπά τά θεωρούμεν έντελώς προσωπικά.

"Η κ. Ρεβέκκα λοιπόν γράφει: «Διά τούς καλλιτέχνας που εξεχωρίσατε όχι μόνον συμφωνῶ μαζί, σας αλλά και υπερθεματίζω εΐς έπαινον. "Αν όμως άκούσατε τήν «Αΐδά», τήν «Τόσκα», τόν «Ερνάνην» και άλλα, θα είδατε ότι υπάρχει και μία δραματική ύψίφωνος-ή κ. Βλάχοπούλου— ή όποία στέκει εΐς τόν ίδιον επίπεδον τής αξίας τών άλλων και ότι είναι ζήτημα αν αΐ ακριβοπληρωνόμεναι εΐς τήν Εύρωπαϊκά κέντρα συνάδελφοί της είναι ανώτεροι και αν οί τενορίσκοι και διάφοροι φωνακλάδες ξένοι αρτίστοι που μάς έρχονται εδῶ με 3 και 4 χιλ. τόν μήνα μισθόν είναι άντάξιοι του Χατζηλουκά, του Μωραΐτη ή του Οικονομίδη. "Η μεγαλύτερα ρεκλάμα που γίνεται εΐς τούς "Ελληνας καλλιτέχνας είναι οί διάφορες σελεμπριτιές που έρχονται στόν τόπο μας. Τότε ό κόσμος βλέπει, με όλην τήν ξενονικίαν που μάς χαρακτηρίζει, ότι ό τάδε τενορός δέν έχει ούτε τόν μοναδικόν τίμπρο τής φωνής του Μωραΐτη, που σέ κάνει νά του συγχωρης κάθε άλλην έλλειψιν, ούτε τήν τέχνην του Χατζηλουκά».

**

Μας λέγουν και μάς γράφουν ότι ό καλλιτεχνικός κόσμος, και ιδιαίτέρως οί εκθέσαντες ζωγραφικά και γλυπτικά έργα εΐς τήν εκθεσιν τής Κηφισίας, διατελοϋν εΐς εξέγερσιν εναντίον μας, εξ άφορμής κριτικού σημειώματος του κ. Τόμπρου δημοσιευθέντος εΐς τόν προηγούμενον φύλλον. "Εχομεν τήν πεποίθησιν ότι ό κ. Τόμπρος από ενδιαφέρον πρὸς τήν τέχνην ύψώνει τήν επαναστατικήν φωνήν του. "Η εξέγερσις του είναι πολύ φυσική. "Αλλ' ήμάς μάς ενδιαφέρει ό σκοπός και όσοι έχουν αντιγνωμίας δέν έχουν παρά νά κατέλθουν εΐς τόν εύγενικόν άγῶνα. Αΐ στήλαί μας είναι εΐς τήν διάθεσιν των, άρκει νά μη έντρέπωνται εΐς ύβρεις και εΐς προσωπικάς άντεγκλήσεις. Δυστυχώς διά τούς λόγους αϋτούς δέν δύναμεθα νά δημοσιεύσωμεν τήν έπιστολήν. τήν όποιαν μάς απέστειλεν ό φίλιτος γλύπτης κ. Νίκος Στεργίου, εΐς άπάντησιν του κριτικού σημειώματος του κ. Μ. Τόμπρου.